Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
ANTHONY COLLINS
föredraget den 16 februari 2023 [1]

Förenade målen C-38/21, C-47/21 och C-232/21

VK
mot
BMW Bank GmbH (C-38/21)
och
F.F.
mot
C. Bank AG (C-47/21)
och
CR,
AY,
ML,
BQ
mot
Volkswagen Bank GmbH,
Audi Bank (C-232/21)

(begäran om förhandsavgörande från Landgericht Ravensburg (Regiondomstolen i Ravensburg, Tyskland))

”Begäran om förhandsavgörande — Konsumentskydd — leasingavtal baserade på körsträcka avseende ett motorfordon — Låneavtal för förvärv av ett begagnat motorfordon — Direktiv 2002/65/EG — Direktiv 2008/48/EG — Direktiv 2011/83/EU — Begreppen ’avtal utanför fasta affärslokaler’ och ’distansavtal’ — Medverkan av en förmedlare i samband med att avtalet förbereds — Undantag från ångerrätten för tillhandahållande av tjänster som avser biluthyrning — Avsaknad av direkt horisontell effekt för ett direktiv — Krav på information som ska ges i ett avtal — Presumtion för att informationsskyldigheten är uppfylld när en lagstadgad mall används — Ångerrätt — Ångerfristens inledande vid ofullständig eller felaktig information — Missbruk av ångerrätten — Krav på föregående återlämnande”

[1] Originalspråk: engelska.

Innehållsförteckning

I. Inledning . . . 3

II. Tillämpliga bestämmelser . . . 3

A. Unionsrätt . . . 3

1. Direktiv 2002/65 . . . 3

2. Direktiv 2008/48 . . . 4

3. Direktiv 2011/83 . . . 7

B. Tysk rätt . . . 11

1. Civillagen . . . 11

2. EGBGB . . . 15

III. De nationella målen och tolkningsfrågorna . . . 16

A. Mål C-38/21 . . . 16

B. Mål C-47/21 . . . 23

C. Mål C-232/21 . . . 27

IV. Förfarandet vid EU-domstolen . . . 30

V. Bedömning . . . 30

A. Mål C-38/21 . . . 31

1. Den femte frågan i mål C-38/21 . . . 31

2. Den sjätte frågan i mål C-38/21 . . . 34

3. Den sjunde frågan i mål C-38/21 . . . 35

4. Den åttonde frågan i mål C-38/21 . . . 37

5. Slutsatser i denna del . . . 38

B. Målen C-47/21 och C-232/21 . . . 38

1. Den första frågan i målen C-47/21 och C-232/21 . . . 38

2. Den andra frågan i målen C-47/21 och C-232/21 . . . 41

3. Den fjärde frågan i målen C-47/21 och C-232/21 . . . 42

4. Den femte frågan i målen C-47/21 och C-232/21 45

VI. Förslag till avgörande 47

I. Inledning

1. Begäran om förhandsavgörande har framställts av Landgericht Ravensburg (Regiondomstolen i Ravensburg, Tyskland) i flera mål mellan konsumenter och finansinstitut med anknytning till motorfordonstillverkare. De nationella målen rör frågor om giltigheten av konsumentens frånträde av, i ett fall, ett leasingavtal baserat på körsträcka avseende ett motorfordon och, i de andra fallen, låneavtal avsedda att finansiera förvärvet av ett begagnat motorfordon.

2. De frågor som jag, i enlighet med EU-domstolens begäran, kommer att behandla i förevarande förslag till avgörande inbegriper, för det första, vad ett leasingavtal baserat på körsträcka är för typ av avtal mot bakgrund av direktiv 2002/65/EG,[2] direktiv 2008/48/EG[3] och direktiv 2011/83/EU.[4] EU-domstolen har i detta sammanhang även ombetts att tolka begreppen ”avtal utanför fasta affärslokaler” och ”distansavtal”, i den mening som avses i direktiv 2011/83, och att uttala sig om möjligheten att tillämpa ett undantag från ångerrätten som föreskrivs i sistnämnda direktiv. För det andra har EU-domstolen ombetts att ta ställning till tre aspekter av kreditgivarnas skyldighet enligt direktiv 2008/48 att ge konsumenterna information om bland annat ångerrätten. Dessa aspekter avser huruvida nationell lagstiftning som skapar en rättslig presumtion för att skyldigheten att tillhandahålla information uppfylls genom användning en modellklausul som finns intagen i nationell lagstiftning (nedan kallad den lagstadgade mallen) är förenlig med nämnda direktiv, konsekvenserna av att felaktig eller ofullständig information har lämnats för när ångerfristen börjar löpa, samt möjligheten för en kreditgivare att åberopa att en konsument har missbrukat sin ångerrätt. För det tredje har EU-domstolen fått frågan huruvida det är förenligt med principen om unionsrättens ändamålsenliga verkan att nationell rätt knyter vissa konsekvenser till frånträdandet av ett kreditavtal som är knutet till ett köpeavtal.

II. Tillämpliga bestämmelser

A. Unionsrätt

1. Direktiv 2002/65

3. I artikel 1.1 i direktiv 2002/65 beskrivs syftet med detta direktiv som ”en tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter”.

[2] Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/65/EG av den 23 september 2002 om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter och om ändring av rådets direktiv 90/619/EEG samt direktiven 97/7/EG och 98/27/EG (EGT L 271, 2002, s. 16).

[3] Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG (EUT L 133, 2008, s. 66).

[4] Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU av den 25 oktober 2011 om konsumenträttigheter och om ändring av rådets direktiv 93/13/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG och om upphävande av rådets direktiv 85/577/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG (EUT L 304, 2011, s. 64).

4. I artikel 2 a i direktiv 2002/65 definieras *distansavtal* som ”alla avtal om finansiella tjänster som ingås mellan en leverantör och en konsument inom ramen för ett system för distansförsäljning eller tillhandahållande av tjänster på distans organiserat av leverantören, som för detta avtal uteslutande använder en eller flera tekniker för distanskommunikation fram till och med den tidpunkt då avtalet ingås”. I artikel 2 b i nämnda direktiv definieras *finansiell tjänst* som ”alla banktjänster samt tjänster som avser krediter, försäkringar, privata individuella pensioner, investeringar eller betalningar”.

5. I artikel 6.1 i direktiv 2002/65 föreskrivs, bland annat, att ”[m]edlemsstaterna skall se till att konsumenten har en tidsfrist på 14 kalenderdagar under vilken denne kan utöva sin ångerrätt utan att det leder till någon påföljd och utan att konsumenten behöver ange några skäl”.

2. Direktiv 2008/48

6. Skälen 9, 10, 12, 30 och 31 i direktiv 2008/48 har följande lydelse:

”(9) Det krävs fullständig harmonisering för att kunna tillförsäkra alla konsumenter i gemenskapen ett högt och likvärdigt konsumentskydd som tillvaratar deras intressen och för att det ska skapas en verklig inre marknad. Det bör därför inte vara tillåtet för medlemsstaterna att behålla eller införa andra nationella bestämmelser än de som föreskrivs i detta direktiv. Denna begränsning bör dock gälla endast då detta direktiv innehåller harmoniserade bestämmelser. Det bör således stå medlemsstaterna fritt att behålla eller införa andra nationella bestämmelser om det inte finns några sådana harmoniserade bestämmelser. Medlemsstaterna bör alltså exempelvis få behålla eller införa nationella bestämmelser om solidariskt ansvar för säljaren eller leverantören av tjänster och kreditgivaren. Ett annat exempel på en sådan möjlighet för medlemsstaterna kan vara att behålla eller införa nationella bestämmelser om uppsägning av ett kontrakt som avser varuförsäljning eller tillhandahållande av tjänster om konsumenten utnyttjar sin ångerrätt i samband med kreditavtalet. …

(10) Definitionerna i detta direktiv bestämmer harmoniseringens räckvidd. Medlemsstaternas skyldighet att genomföra bestämmelserna i detta direktiv bör därför begränsas till direktivets tillämpningsområde som det fastställs genom dessa definitioner. Detta direktiv bör emellertid inte påverka medlemsstaternas tillämpning, i överensstämmelse med gemenskapsrätten, av bestämmelser i direktivet på områden som inte omfattas av dess tillämpningsområde. En medlemsstat kan således behålla eller införa nationell lagstiftning som motsvarar bestämmelserna i detta direktiv eller vissa av dess bestämmelser för kreditavtal som inte omfattas av direktivets tillämpningsområde. …

…

(12) Avtal om fortlöpande tillhandahållande av tjänster eller om leveranser av varor av samma slag, där konsumenten gör avbetalningar så länge som de tillhandahålls, kan skilja sig väsentligt från de kreditavtal som behandlas i detta direktiv i fråga om avtalsparternas intressen och i fråga om transaktionernas utformning och genomförande. Det bör därför klargöras att sådana avtal inte anses vara sådana kreditavtal som omfattas av detta direktiv. …

…

(30) Detta direktiv reglerar inte avtalsrättsliga frågor om giltigheten av kreditavtal. Medlemsstaterna får därför inom detta område behålla eller införa nationella bestämmelser som överensstämmer med gemenskapslagstiftningen. …

(31) För att konsumenten ska känna till sina rättigheter och skyldigheter enligt kreditavtalet bör detta innehålla all nödvändig information på ett klart och tydligt sätt.

…”

7. Enligt artikel 1 i direktiv 2008/48 är syftet med detta direktiv ”att harmonisera vissa aspekter av medlemsstaternas lagar och andra författningar om kreditavtal för konsumenter”. I artikel 2.1 i direktiv 2008/48 föreskrivs att det ska gälla kreditavtal. I artikel 2.2 d i direktivet anges att detta direktiv inte ska gälla ”[h]yres- eller leasingavtal, enligt vilka det inte föreskrivs någon skyldighet att förvärva objektet, vare sig enligt avtalet i sig eller något annat enskilt avtal. Skyldighet att förvärva objektet ska anses föreligga om kreditgivaren ensidigt fattar ett sådant beslut”.

8. I artikel 3 i direktiv 2008/48 definieras ett antal uttryck som används i detta direktiv, bland annat följande:

”c) *kreditavtal*: ett avtal genom vilket en kreditgivare lämnar eller förbinder sig att lämna en konsument en kredit i form av betalningsanstånd, lån eller annan liknande finansieringsform, med undantag för avtal om fortlöpande tillhandahållande av tjänster eller om fortlöpande leveranser av varor av samma slag, där konsumenten betalar genom avbetalningar så länge som varorna eller tjänsterna tillhandahålls.

…

n) *kombinerat kreditavtal*: ett kreditavtal där:

i) den berörda krediten uteslutande tjänar till att finansiera ett avtal om leverans av en viss vara eller tillhandahållande av en viss tjänst, och

ii) dessa båda avtal objektivt sett utgör en kommersiell enhet; en kommersiell enhet ska anses föreligga om leverantören själv finansierar konsumentens kredit, eller, om den finansieras av tredje man, om kreditgivaren anlitar leverantörens tjänster i samband med att kreditavtalet förbereds eller ingås, eller om leveransen av en viss vara eller tillhandahållandet av en viss tjänst uttryckligen anges i kreditavtalet.”

9. Artikel 10 i direktiv 2008/48 har rubriken ”Information som ska ges i kreditavtal”. I punkt 2 i denna artikel föreskrivs bland annat följande:

”Kreditavtalet ska på ett klart och kortfattat sätt innehålla uppgift om följande:

…

l) Tillämplig dröjsmålsränta enligt de villkor som är tillämpliga när kreditavtalet ingås och villkoren för ändring av denna samt i tillämpliga fall avgifterna när avtalsförpliktelser inte fullgörs.

…

p) Förekomst eller avsaknad av ångerrätt, frist under vilken ångerrätten kan utövas samt andra villkor för att utöva denna rätt, inklusive information om konsumentens skyldighet att återbetala det utnyttjade kapitalet och räntan i enlighet med artikel 14.3 b samt det upplupna räntebeloppet per dag.

…

r) Uppgift om rätten till förtidsåterbetalning, förfarandet vid förtidsåterbetalning och, i förekommande fall, information om kreditgivarens rätt till kompensation och hur denna kompensation ska fastställas.

…

t) Uppgift om huruvida det finns tillgång till en mekanism för klagomål och prövning utanför domstol för konsumenten och hur denne i så fall ska gå till väga.

…”

10. I artikel 14 i direktiv 2008/48, som har rubriken ”Ångerrätt”, föreskrivs följande:

”1. Konsumenten ska ha rätt att inom 14 kalenderdagar frånträda kreditavtalet utan att behöva ange några skäl.

Denna ångerfrist ska börja löpa

a) antingen från och med den dag kreditavtalet ingås, eller

b) från och med den dag då konsumenten får avtalsvillkoren och informationen i enlighet med artikel 10, om denna dag infaller senare än den dag som avses i led a i detta stycke.

…

3. Om konsumenten utnyttjar ångerrätten, ska denne

a) för att ge verkan åt ångerrätten innan den ångerfrist som avses i punkt 1 går ut underrätta kreditgivaren om detta i enlighet med den information som kreditgivaren lämnat enligt artikel 10.2 p och på ett sätt som kan styrkas i enlighet med nationell lagstiftning; tidsfristen ska anses ha respekterats om meddelandet skickats innan tidsfristen löper ut, förutsatt att det har lämnats i pappersform eller genom annat varaktigt medium som kreditgivaren har tillgång till, och

b) till kreditgivaren betala kapitalet och upplupen ränta på detta kapital från och med det datum då krediten utnyttjades till och med det datum då kapitalet återbetalas, utan onödigt dröjsmål och senast 30 kalenderdagar efter det att meddelandet om att konsumenten frånträder avtalet har sänts till kreditgivaren. Räntebeloppet ska beräknas på grundval av den kreditränta som avtalats. Kreditgivaren ska inte ha rätt till någon annan kompensation från konsumenten om denne frånträder avtalet, frånsett kompensation för icke återbetalningsbara avgifter som erlagts av kreditgivaren till den offentliga förvaltningen.

…”

11. I artikel 15 i direktiv 2008/48, som har rubriken ”Kombinerade kreditavtal”, anges följande:

”1. Om konsumenten har utnyttjat sin ångerrätt på grundval av gemenskapsrätten i samband med ett avtal om leverans av varor eller tillhandahållande av en tjänst, ska denne inte heller längre vara bunden av ett kombinerat kreditavtal.

…

3. Denna artikel ska inte påverka eventuella nationella bestämmelser enligt vilka en kreditgivare ska ha ett solidariskt ansvar i fråga om konsumentens anspråk gentemot leverantören i de fall då de varor eller tjänster som köpts har finansierats genom ett kreditavtal.”

12. Artikel 22 i direktiv 2008/48 har rubriken ”Harmonisering och detta direktivs tvingande karaktär”. I punkt 1 i denna artikel föreskrivs följande:

”I den mån detta direktiv innehåller harmoniserade bestämmelser får medlemsstaterna inte behålla eller införa andra bestämmelser i sin nationella lagstiftning som skiljer sig från vad som fastställs i detta direktiv.”

3. Direktiv 2011/83

13. Skälen 2, 16, 20, 22 och 49 i direktiv 2011/83 har följande lydelse:

”(2) … Detta direktiv bör därför innehålla standardbestämmelser för gemensamma aspekter på distansavtal och avtal utanför fasta affärslokaler och inte längre bygga på en minimiharmoniseringsstrategi som de tidigare direktiven, samtidigt som det bör vara möjligt för medlemsstaterna att behålla eller anta nationella bestämmelser med avseende på vissa aspekter.

…

(16) Detta direktiv bör inte påverka nationell lagstiftning om juridiska företrädare, såsom bestämmelserna om personer som agerar i näringsidkarens namn eller på hans vägnar (t.ex. ett ombud eller en förvaltare). Medlemsstaterna bör behålla sin behörighet på detta område. …

…

(20) Definitionen av distansavtal bör omfatta samtliga fall då avtal ingås mellan en näringsidkare och en konsument med stöd av ett organiserat system för distansförsäljning eller tillhandahållande av tjänster på distans och enbart med utnyttjande av ett eller flera medel för distanskommunikation (t.ex. postorder, internet, telefon eller fax), fram till och inbegripet den tidpunkt då avtalet ingås. Den definitionen bör också omfatta situationer då konsumenten besöker affärslokalerna endast för att få upplysningar om varan eller tjänsten och de därpå följande förhandlingarna och ingående av avtalet sköts på distans. Däremot bör ett avtal som förhandlas fram i näringsidkarens affärslokaler och slutligen ingås genom distanskommunikation inte betraktas som ett distansavtal. Inte heller bör ett avtal som initieras genom distanskommunikation men slutligen ingås i näringsidkarens affärslokaler betraktas som ett distansavtal. … I begreppen organiserade system för distansförsäljning eller tillhandahållande av tjänster på distans bör ingå system som erbjuds av tredje man,

annan än näringsidkaren, men används av näringsidkaren, såsom en webbplattform. Det bör emellertid inte omfatta fall där webbplatserna endast ger information om näringsidkaren, hans varor och/eller tjänster samt kontaktuppgifter.

…

(22) Fasta affärslokaler bör omfatta alla typer av lokaler (t.ex. affärer, stånd eller lastbilar) som näringsidkaren använder som fast eller vanlig plats för sin affärsverksamhet. Marknads- och mässtånd bör betraktas som fasta affärslokaler om de uppfyller detta villkor. … De affärslokaler som tillhör en person som agerar i en näringsidkares namn eller för dennes räkning i enlighet med detta direktiv bör anses vara affärslokaler i den mening som avses i detta direktiv.

…

(49) Det bör finnas vissa undantag från ångerrätten, både när det gäller distansavtal och avtal utanför fasta affärslokaler. … Beviljande av ångerrätt för konsumenten kan också vara olämplig för vissa tjänster där ingåendet av ett avtal innebär att kapacitet reserveras som näringsidkaren kan få svårt att fylla om ångerrätt utövas. Detta skulle vara fallet till exempel vid bokning av hotell och fritidshus eller vid kulturella evenemang och sportevenemang.”

14. Enligt artikel 1 i direktiv 2011/83, som har rubriken ”Syfte”, är syftet med detta direktiv ”att åstadkomma ett konsumentskydd på hög nivå och därigenom bidra till att den inre marknaden fungerar korrekt genom att tillnärma vissa aspekter av medlemsstaternas lagar och andra författningar avseende avtal som ingåtts mellan konsumenter och näringsidkare”.

15. I artikel 2 i direktiv 2011/83, med rubriken ”Definitioner”, anges följande:

”I detta direktiv gäller följande definitioner:

…

2. *näringsidkare*: en fysisk eller juridisk person, antingen offentligägd eller privatägd, som i samband med avtal som omfattas av detta direktiv agerar för ändamål som faller inom ramen för den egna närings- eller yrkesverksamheten samt varje person som agerar i dennes namn eller för dennes räkning.

…

6. *tjänsteavtal*: varje avtal som inte är ett köpeavtal, där näringsidkaren tillhandahåller eller åtar sig att tillhandahålla en tjänst till konsumenten och där konsumenten betalar eller åtar sig att betala priset för denna.

7. *distansavtal*: varje köpe- eller tjänsteavtal som ingås mellan näringsidkaren och konsumenten med stöd av ett organiserat system för distansförsäljning eller tillhandahållande av tjänster på distans, utan att näringsidkaren och konsumenten samtidigt är fysiskt närvarande, enbart med utnyttjande av ett eller flera medel för distanskommunikation fram till och inbegripet den tidpunkt då avtalet ingås.

8. *avtal utanför fasta affärslokaler*: varje avtal mellan näringsidkaren och konsumenten

a) som ingås då näringsidkaren och konsumenten samtidigt är fysiskt närvarande, på en plats som inte är näringsidkarens affärslokaler,

b) för vilket konsumenten har lämnat ett anbud under samma omständigheter som avses i led a,

c) som ingås i näringsidkarens fasta affärslokaler eller med hjälp av något medel för distanskommunikation omedelbart efter det att konsumenten personligen och enskilt tilltalats på en annan plats än näringsidkarens fasta affärslokaler, varvid näringsidkaren och konsumenten samtidigt är fysiskt närvarande, eller

…

9. *fasta affärslokaler:*

a) fasta detaljhandelslokaler där näringsidkaren bedriver sin fasta verksamhet, eller

b) rörliga detaljhandelslokaler där näringsidkaren vanligtvis bedriver sin verksamhet.

…

12. *finansiell tjänst*: alla banktjänster samt tjänster som avser krediter, försäkringar, privata individuella pensioner, investeringar eller betalningar.

…

15. *biavtal*: ett avtal genom vilket konsumenten förvärvar varor eller tjänster i samband med ett distansavtal eller ett avtal utanför fasta affärslokaler, när dessa varor levereras eller dessa tjänster tillhandahålls av näringsidkaren eller en tredje part på grundval av en överenskommelse mellan den tredje parten och näringsidkaren.”

16. Enligt artikel 3.1 ska direktiv 2011/83 tillämpas på alla avtal som ingås mellan en näringsidkare och en konsument enligt de villkor och i den omfattning som anges i bestämmelserna i direktivet. Enligt artikel 3.3 d ska nämnda direktiv inte tillämpas på avtal om finansiella tjänster.

17. I artikel 6 i direktiv 2011/83, som har rubriken ”Informationskrav vid distansavtal och avtal utanför fasta affärslokaler”, föreskrivs följande:

”Innan konsumenten blir bunden av ett distansavtal eller ett avtal utanför fasta affärslokaler eller ett motsvarande erbjudande ska näringsidkaren klart och tydligt ge konsumenten information om följande:

…

h) Om konsumenten har en ångerrätt, villkoren, tidsfristen och förfarandena för att utöva den, i enlighet med artikel 11.1, samt standardblanketten för utövande av ångerrätten enligt bilaga I B.

…”

18. I artikel 9 i direktiv 2011/83, som har rubriken ”Ångerrätt”, föreskrivs följande i punkterna 1 och 2:

”1. Utom i de fall då de undantag som avses i artikel 16 är tillämpliga, ska konsumenten ha rätt att inom 14 dagar frånträda ett distansavtal eller avtal utanför fasta affärslokaler utan att behöva ange några skäl och utan några andra kostnader än de som anges i artiklarna 13.2 och 14.

2. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 10 ska ångerfristen i punkt 1 i den här artikeln löpa ut 14 dagar räknat från

a) för tjänsteavtal, den dag då avtalet ingås,

…”

19. I artikel 10 i direktiv 2011/83, med rubriken ”Utelämnande av information om ångerrätt”, föreskrivs följande i punkt 1:

”Om näringsidkaren i strid med artikel 6.1 h inte har informerat konsumenten om ångerrätten ska ångerfristen löpa ut 12 månader efter utgången av den ursprungliga ångerfristen, fastställd i enlighet med artikel 9.2.”

20. I punkt 3 i artikel 13 i direktiv 2011/83, som har rubriken ”Näringsidkarens skyldigheter vid frånträde av avtal”, anges följande:

”Såvida inte näringsidkaren har erbjudit sig att hämta varorna får näringsidkaren vid köpeavtal hålla inne med återbetalningen till dess att han har fått tillbaka varorna, eller till dess att konsumenten har styrkt att han har skickat tillbaka varorna, beroende på vad som inträffar tidigast.”

21. I artikel 15 i direktiv 2011/83, med rubriken ”Verkan av utövad ångerrätt på biavtal”, föreskrivs följande:

”1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 15 i direktiv [2008/48], ska biavtal automatiskt hävas utan kostnad för konsumenten, frånsett kostnader som föreskrivs i artiklarna 13.2 och 14 i detta direktiv, om konsumenten utövar sin ångerrätt och frånträder ett distansavtal eller ett avtal utanför fasta affärslokaler i enlighet med artiklarna 9–14 i detta direktiv.

2. Medlemsstaterna ska meddela närmare föreskrifter om hävning av sådana avtal.”

22. I artikel 16 i direktiv 2011/83, som har rubriken ”Undantag från ångerrätten”, anges bland annat att medlemsstaterna inte får tillåta den ångerrätt som anges i artiklarna 9–15 när det gäller distansavtal och avtal utanför fasta affärslokaler med avseende på ”l) [t]illhandahållande av logi för andra ändamål än permanent boende, varutransport, tjänster som avser biluthyrning, catering eller tjänster som avser fritidsverksamhet när det i avtalet anges att tjänsterna ska tillhandahållas en bestämd dag eller under en bestämd tidsperiod”.

B. Tysk rätt

1. Civillagen

23. Enligt § 242 Bürgerliches Gesetzbuch (den tyska civillagen) (nedan kallad BGB), som har rubriken ”Fullgörande förenligt med tro och heder”, ska ”[g]äldenären … fullgöra sina förpliktelser på ett sätt som är förenligt med tro och heder, med beaktande av vedertagen sed”.

24. I § 273 BGB, med rubriken ”Retentionsrätt”, stadgas följande i stycke 1:

”Om gäldenären har en förfallen motfordran mot borgenären som grundar sig på samma rättsförhållande som förpliktelsen, får han, om inte annat följer av skuldförhållandet, vägra att fullgöra sin förpliktelse till dess att motprestationen till honom har fullgjorts (retentionsrätt).”

25. Enligt § 293 BGB, som har rubriken ”Dröjsmål med mottagandet”, ”[kommer] borgenären … i dröjsmål om han inte tar emot den prestation som erbjuds honom”.

26. I § 294 BGB, med rubriken ”Faktiskt anbud”, anges att ”[p]restationen [faktiskt] måste … erbjudas borgenären i exakt den form som den ska fullgöras”.

27. I § 312b BGB, med rubriken ”Avtal utanför fasta affärslokaler”, föreskrivs följande:

”1) [1]Med avtal utanför fasta affärslokaler avses avtal

1. som ingås då konsumenten och näringsidkaren samtidigt är fysiskt närvarande, på en plats som inte är näringsidkarens affärslokaler,

2. för vilket konsumenten har lämnat ett anbud under samma omständigheter som avses i led 1,

3. som ingås i näringsidkarens fasta affärslokaler eller med hjälp av något medel för distanskommunikation omedelbart efter det att konsumenten personligen och enskilt tilltalats på en annan plats än näringsidkarens fasta affärslokaler, varvid konsumenten och näringsidkaren samtidigt är fysiskt närvarande, eller

…

[2]Personer som agerar i näringsidkarens namn eller för dennes räkning ska jämställas med näringsidkaren.

2) [1]Med fasta affärslokaler i den mening som avses i led 1 avses fasta detaljhandelslokaler där näringsidkaren bedriver sin fasta verksamhet, eller rörliga detaljhandelslokaler där näringsidkaren vanligtvis bedriver sin verksamhet. [2]Detaljhandelslokaler där personer som agerar i näringsidkarens namn eller för dennes räkning bedriver sin fasta verksamhet eller vanligtvis bedriver sin verksamhet ska jämställas med näringsidkarens detaljhandelslokaler.”

28. I § 312c BGB, med rubriken ”Distansavtal”, anges följande:

”1) Distansavtal är avtal som ingås mellan näringsidkaren, eller en person som agerar i näringsidkarens namn eller för dennes räkning, och konsumenten enbart med utnyttjande av medel för distanskommunikation för att förhandla om och ingå avtalet, förutom om avtalet inte

ingås med stöd av ett organiserat system för distansförsäljning eller tillhandahållande av tjänster på distans.

2) I denna lag avses med medel för distanskommunikation alla medel för kommunikation som kan användas för att initiera eller ingå ett avtal, utan att parterna samtidigt är fysiskt närvarande, såsom brev, kataloger, telefonsamtal, fax, e-postmeddelanden, meddelanden som sänds via mobiltelefonitjänster (SMS) samt radio och telemedier."

29. I § 312g BGB, som har rubriken "Ångerrätt", föreskrivs följande:

"1) Konsumenten har rätt att frånträda avtal utanför fasta affärslokaler och distansavtal i enlighet med § 355.

2) Såvida inte parterna avtalat annat föreligger inte ångerrätt med avseende på följande avtal:

…

9. Avtal om tillhandahållande av logi för andra ändamål än permanent boende, varutransport, tjänster som avser biluthyrning, catering eller tjänster som avser fritidsverksamhet när det i avtalet anges att tjänsterna ska tillhandahållas en bestämd dag eller under en bestämd tidsperiod.

…"

30. I § 322 BGB, med rubriken "Förordnande om samtidig fullgörelse", anges följande i stycke 2: "Om den part som väcker talan måste fullgöra sin del först, kan han, om den andra parten är i dröjsmål på grund av vägrat mottagande, väcka talan om fullgörelse efter motprestation".

31. I § 346 BGB, som har rubriken "Verkan av hävning", föreskrivs följande i stycke 1:[5]

"Har en av avtalsparterna förbehållit sig rätten att häva avtalet eller föreligger annars en sådan rätt enligt lag, ska, vid hävning, erhållna prestationer återgå och erhållen avkastning utges."

32. § 348 BGB, med rubriken "Samtidig fullgörelse", har följande lydelse:[6]

"Parternas skyldigheter med anledning av att avtalet hävs ska fullgöras samtidigt. Bestämmelserna i §§ 320 och 322 ska gälla i tillämpliga delar."

33. I § 355 BGB, med rubriken "Ångerrätt vid konsumentavtal", föreskrivs följande:

"1) [1]Om konsumenten tillerkänns ångerrätt enligt denna bestämmelse ska konsumenten och näringsidkaren inte längre vara bundna av sina viljeförklaringar om att ingå avtalet, om konsumenten frånträder avtalet inom föreskriven tid. …

2) [1]Ångerfristen uppgår till 14 dagar. [2]Om inte annat anges ska fristen börja löpa då avtalet ingås."

[5] Denna bestämmelse, i dess lydelse per den 31 januari 2012, är tillämplig i det fjärde målet vid den nationella domstolen, nämligen mål C-232/21.

[6] Idem.

34. § 356b BGB har rubriken ”Ångerrätt vid konsumentkreditavtal” och i stycke 2 föreskrivs följande:

”[1]Om vid ett allmänt konsumentkreditavtal den handling som överlämnas till låntagaren enligt stycke 1 inte innehåller den obligatoriska information som avses i § 492 stycke 2, börjar fristen inte att löpa förrän denna brist har avhjälpts i enlighet med § 492 stycke 6.

…”

35. I § 357 BGB, med rubriken ”Rättsverkningar av frånträde av avtal som ingåtts utanför fasta affärslokaler och distansavtal, med undantag för avtal om finansiella tjänster”, föreskrivs följande i styckena 1 och 4:[7]

”1) Erhållen avkastning ska återgå senast efter 14 dagar.

…

4) [1]Näringsidkaren får vid försäljning av konsumentvaror hålla inne med återbetalningen till dess att han har fått tillbaka varorna eller till dess att konsumenten har styrkt att han har skickat tillbaka varorna. [2]Detta gäller inte om näringsidkaren har erbjudit sig att hämta varorna.”

36. § 357a BGB har rubriken ”Rättsverkningar av frånträde av avtal om finansiella tjänster”. Styckena 1 och 3 har följande lydelse:

” 1) Erhållen avkastning ska återgå senast efter 30 dagar.

…

3) [1]Om en låntagare frånträder ett konsumentkreditavtal ska han betala den avtalade räntan för perioden mellan utbetalning och återbetalning av lånet.

…”

37. I § 358 BGB, med rubriken ”Avtal knutna till det avtal som frånträtts”, föreskrivs följande i styckena 2–4:[8]

”2) Om konsumenten, på grundval av § 495 punkt 1 eller § 514 stycke 2 första meningen, på ett giltigt sätt har frånträtt sin viljeförklaring om att ingå ett konsumentkreditavtal ska han inte längre vara bunden av sin viljeförklaring om att ingå ett avtal som är knutet till konsumentkreditavtalet och som avser leverans av varor eller tillhandahållande av en annan tjänst.

[7] Denna bestämmelse, i dess lydelse per den 31 januari 2012, är tillämplig i det fjärde målet vid den nationella domstolen, nämligen mål C-232/21, och har följande lydelse:
”1) Om inte annat anges ska bestämmelserna om avtals återgång tillämpas på motsvarande sätt i fråga om ångerrätt och returrätt.
…”

[8] Denna bestämmelse, i dess lydelse per den 31 januari 2012, är tillämplig i det fjärde målet vid den nationella domstolen, nämligen mål C-232/21, och har följande lydelse:
”2) Om konsumenten, på grundval av § 495 stycke 1, med giltig verkan har återkallat sin viljeförklaring att ingå ett konsumentkreditavtal ska han inte längre vara bunden av sin viljeförklaring om att ingå ett avtal som är knutet till konsumentkreditavtalet och som avser leverans av varor eller tillhandahållande av en annan tjänst.
…
4) [1]§ 357 ska i tillämpliga delar gälla även för det anknutna avtalet. …
…”

3) [1]Ett avtal om leverans av en vara eller tillhandahållande av en annan tjänst och ett kreditavtal enligt styckena 1 och 2 ska anses kombinerade om krediten helt eller delvis finansierar det andra avtalet och de tillsammans utgör en kommersiell enhet.[2] En sådan enhet ska särskilt anses föreligga när näringsidkaren själv finansierar konsumentens motprestation, eller, om den finansieras av tredje man, när kreditgivaren anlitar näringsidkarens tjänster i samband med att kreditavtalet förbereds eller ingås.

4) [1]§ 355 stycke 3 och, beroende på typen av anknutet avtal, §§ 357–357b ska tillämpas på motsvarande sätt på frånträdandet av det anknutna avtalet, oavsett marknadsföringsmetod. … [5]Kreditgivaren ska i förhållande till konsumenten överta näringsidkarens rättigheter och skyldigheter till följd av det anknutna avtalet vad gäller rättsföljderna av frånträdet om lånebeloppet redan har betalats till näringsidkaren vid den tidpunkt då frånträdet börjar gälla.

…”

38. § 492 BGB har rubriken ”Skriftlig form, avtalets innehåll”. I styckena 2 och 6 föreskrivs följande:

”2) Avtalet ska innehålla den information som föreskrivs i artikel 247 §§ 6–13 i Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch [(lagen om införande av civillagen av den 21 september 1994)[9] (nedan kallad EGBGB)] för konsumentkreditavtal.

…

6) Om avtalet inte innehåller den information som avses i stycke 2, eller om det inte innehåller den i sin helhet, kan denna information tillhandahållas senare på ett varaktigt medium efter det att avtalet faktiskt har ingåtts, eller, i fall som avses i § 494 stycke 2 första meningen, efter det att avtalet har börjat gälla.”

39. § 495 BGB har rubriken ”Ångerrätt”. I stycke 1 i den paragrafen föreskrivs följande:

”Vid ett konsumentkreditavtal har låntagaren ångerrätt enligt § 355 BGB.”

40. I § 506 BGB, som har rubriken ”Anstånd med betalningen, annan finansieringshjälp” föreskrivs följande:

”1) [1]Bestämmelserna i §§ 358–360, 491a–502 samt 505a–505e avseende allmänna konsumentkreditavtal ska, med undantag av § 492 stycke 4 och med förbehåll för styckena 3 och 4, äga motsvarande tillämpning på avtal enligt vilka en näringsidkare beviljar en konsument anstånd med betalningen eller annan finansieringshjälp mot vederlag.

2) [1]Avtal mellan en näringsidkare och en konsument om nyttjande av ett objekt mot vederlag ska anses utgöra finansieringshjälp mot vederlag, om det har avtalats att

1. konsumenten är skyldig att förvärva objektet,

2. näringsidkaren kan begära att konsumenten förvärvar objektet, eller att

[9] BGBl. 1994 I, s. 2494, och rättelse i BGBl. 1997 I, s. 1061.

3. konsumenten ska vara betalningsansvarig för ett visst värde på objektet vid avtalets upphörande.

[2]§§ 500 stycke 2 och 502 är inte tillämpliga på avtal i enlighet med första meningen punkt 3.

…

4) [1]I den omfattning som anges i § 491 stycke 2 andra meningen led 1–5, stycke 3 andra meningen och stycke 4 ska bestämmelserna under denna underrubrik inte äga tillämpning. I den mån det saknas ett nettolånebelopp ska det beroende på avtalets art (§ 491 stycke 2 andra meningen led 1) ersättas med kontantpriset eller, om näringsidkaren har förvärvat varan för konsumentens räkning, anskaffningspriset.”

2. EGBGB

41. I artikel 247 i EGBGB, med rubriken ”Informationskrav för konsumentkreditavtal, finansieringsstöd mot betalning och avtal om kreditförmedling”, anges följande: [10]

”…

§ 6 Avtalets innehåll

1) Konsumentkreditavtalet ska på ett klart och begripligt sätt innehålla följande information:

1. den information som anges i § 3 stycke 1 leden 1–14 och stycke 4,

…

2) [1]Vid ångerrätt enligt artikel 495 BGB ska avtalet innehålla information om tidsfristen och de övriga villkoren för att frånträda avtalet samt en hänvisning till låntagarens skyldighet att återbetala ett redan utbetalat lån och att betala ränta. [2]I avtalet ska det anges hur mycket ränta som ska betalas per dag. [3]När konsumentkreditavtalet innehåller ett framträdande och klart formulerat avtalsvillkor som, i fråga om konsumentkreditavtal, motsvarar mallen i bilaga 7 …, ska detta avtalsvillkor anses uppfylla kraven i meningarna 1 och 2.

…

[5]Långivaren får avvika från mallen i fråga om format och teckenstorlek, med beaktande av tredje meningen.

§ 7 Andra uppgifter i avtalet

[10] Denna bestämmelse, i dess lydelse per den 31 januari 2012, är tillämplig i det fjärde målet vid den nationella domstolen, nämligen C-232/21, och innehåller följande rättelser:
- Hänvisningen till ”bilaga 7” i § 6 stycke 2 tredje meningen och § 12 stycke 1 tredje meningen ska ersättas med en hänvisning till ”bilaga 6”;
- Hänvisningen till ”§ 360 stycke 2 [BGB]” i § 12 stycke 1 första och tredje meningen ska ersättas med en hänvisning till ”§ 359a stycke 1 [BGB]”; och
- Hänvisningen till ”§§ 358 och 359 eller § 360 [BGB]” i § 12, stycke 1 andra meningen, ska ersättas med ”§§ 358 och 359 [BGB]”.

1) Konsumentkreditavtalet ska på ett klart och begripligt sätt innehålla följande information, i den mån den har betydelse för avtalet:

…

3. metoden för hur kompensationen för förtidsåterbetalning ska beräknas, i den mån kreditgivaren avser att göra gällande sin rätt till sådan kompensation om låntagaren betalar tillbaka lånet i förtid,

4. låntagarens tillgång till ett förfarande för klagomål och prövning utanför domstol och, i förekommande fall, villkoren för detta.

…

§12 Kombinerade avtal och finansieringshjälp mot vederlag

1) [1]§§ 1–11 ska i tillämpliga delar gälla för avtal om finansieringshjälp mot vederlag enligt § 506 stycke 1 [BGB]. [2]Sådana avtal eller konsumentkreditavtal, som är knutna till ett annat avtal i enlighet med § 358 [BGB] eller i vilka det specificeras varor eller tjänster i enlighet med § 360 stycke 2 andra meningen BGB, ska innehålla:

1. förhandsinformationen, inbegripet i fall som avses i § 5, om avtalsföremålet och kontantpriset,

2. avtalet

   a) uppgift om avtalsföremålet och kontantpriset samt

   b) information om de rättigheter som följer av §§ 358 och 359 eller § 360 [BGB] och om villkoren för att utöva dessa rättigheter.

[3]När konsumentkreditavtalet innehåller ett framträdande och klart formulerat avtalsvillkor som, i fråga om konsumentkreditavtal, motsvarar mallen i bilaga 7 …, ska detta avtalsvillkor, såvitt avser kombinerade avtal och transaktioner enligt § 360 stycke 2 andra meningen [BGB], anses uppfylla kraven i andra meningen stycke 2 b.

…”

III. De nationella målen och tolkningsfrågorna

A. Mål C-38/21

42. Den 10 november 2018 tecknade VK, i egenskap av konsument, ett leasingavtal baserat på körsträcka för en BMW för privat bruk med BMW Bank GmbH. VK ansökte om detta leasingavtal och undertecknade ansökan i bilhandlarens lokaler. Bilhandlaren, som agerade som kreditförmedlare för BMW Bank utan att ha befogenhet att ingå avtalet, beräknade de olika delarna av leasingavtalet (leasingtid, handpenning och månatliga leasingavgifter) och förklarade dem för VK. Bilhandlaren var auktoriserad och kapabel att informera VK om avtalet och att besvara eventuella frågor. Bilhandlaren vidarebefordrade leasingansökan till banken, som godkände den.

43. Parterna avtalade att VK skulle betala ett belopp på sammanlagt 12 486,80 euro, bestående av en kontantinsats på 4 760 euro följt av 24 leasingavgifter på vardera 321,95 euro. Krediträntan var 3,49 procent per år för leasingavtalets hela löptid och den effektiva räntan var 3,55 procent. Nettolånebeloppet uppgick till 40 294,85 euro, vilket motsvarade fordonets anskaffningspris. Vidare avtalades att körsträckan för VK skulle begränsas till 10 000 kilometer per år. När fordonet återlämnades skulle VK betala 0,0737 euro för varje kilometer som fordonet körts utöver den avtalade körsträckan, medan varje kilometer som understeg den avtalade körsträckan skulle ersättas med 0,0492 euro. Om fordonet återlämnades i ett skick som inte motsvarade dess ålder och den avtalade körsträckan, var VK skyldig att ersätta BMW Bank för denna ytterligare värdeförlust. Varken leasingavtalet eller något annat enskilt avtal föreskrev någon skyldighet att köpa fordonet.

44. Leasingavtalet innehåller följande klausul, med rubriken ”Ångerrätt”: [11]

”Du har rätt att frånträda ditt avtalsenliga åtagande inom 14 dagar utan att ange några skäl. Ångerfristen börjar löpa när avtalet ingåtts, dock inte förrän låntagaren har fått all obligatorisk information som avses i § 492 stycke 2 [BGB] (exempelvis information om typ av kredit, nettolånebelopp och avtalets löptid). …”

45. VK tog emot fordonet. Från och med januari 2019 betalade han i vederbörlig ordning de överenskomna månatliga leasingavgifterna. Genom brev av den 25 juni 2020 frånträdde VK leasingavtalet. BMW Bank godtog inte detta frånträdande.

46. VK har i sin talan mot BMW Bank yrkat att den hänskjutande domstolen ska fastställa att BMW Bank inte kan göra gällande några rättigheter enligt leasingavtalet, i synnerhet inte någon rätt till leasingavgifterna. Han har gjort gällande att ångerfristen inte hade börjat löpa eftersom den obligatoriska informationen i leasingavtalet var otillräcklig och obegriplig. Eftersom leasingavtalet var ett distansavtal och/eller ett avtal utanför fasta affärslokaler, har han även anfört att § 312g stycke 1 BGB gav honom rätt att frånträda avtalet. Enligt VK är det inte möjligt att få klarhet och erhålla den obligatoriska informationen från BMW Bank om en anställd eller företrädare för denna bank inte är närvarande i bilhandlarens lokaler då avtalet förbereds.

47. BMW Bank har gjort gällande att VK:s talan ska ogillas. Den har anfört att de bestämmelser om ångerrätt som gäller för konsumentkreditavtal inte är tillämpliga på leasingavtal baserade på körsträcka. Under alla omständigheter lämnades all obligatorisk information i vederbörligen ordning till VK i leasingavtalet, inbegripet om hans rätt att frånträda avtalet. Informationen om ångerrätten motsvarar exakt den lagstadgade mallen, varför den ska anses uppfylla kraven i artikel 247 § 6 punkt 2 första och tredje meningen EGBGB, vilket innebär att ångerfristen på 14 dagar löpte ut långt innan VK utnyttjade sin ångerrätt. BMW Bank har vidare gjort gällande att eftersom VK hade personlig kontakt med en kreditförmedlare som kunde informera honom om den erbjudna tjänsten ska leasingavtalet inte anses vara ett distansavtal. Avtalet är inte heller ett avtal utanför fasta affärslokaler, eftersom förmedlaren ska anses ha agerat i näringsidkarens namn eller för dennes räkning i den mening som avses i skäl 22 i direktiv 2011/83.

48. Den hänskjutande domstolen har påpekat att tysk rättspraxis fram till helt nyligen erkände förekomsten av en ångerrätt vid leasingavtal baserade på körsträcka genom att analogivis tillämpa nationella bestämmelser om avtal genom vilka en näringsidkare beviljar en konsument

[11] Enligt den hänskjutande domstolen motsvarar denna klausul den lagstadgade mall som föreskrivs i bilaga 7 till EGBGB, till vilken det hänvisas i artikel 247 § 6 stycke 2 tredje meningen EGBGB.

betalningsanstånd eller annan finansieringshjälp mot vederlag.[12] I sin dom av den 24 februari 2021[13] slog Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland) emellertid fast att denna analogivisa tillämpning inte kunde godtas. §§ 495 och 355 BGB ger således inte leasetagaren av ett fordon någon rätt att frånträda denna typ av leasingavtal. Enligt nämnda domstol är denna lösning korrekt ur unionsrättsligt perspektiv, eftersom det framgår av artikel 2.2 d i direktiv 2008/48 att detta direktiv inte gäller för hyres- eller leasingavtal, enligt vilka det inte föreskrivs någon skyldighet att förvärva objektet, vare sig enligt avtalet i sig eller något annat enskilt avtal. Eftersom det inte finns någon skyldighet att förvärva objektet vid leasingavtal baserade på körsträcka står det inte öppet för domstolarna att tillämpa direktiv 2008/48 analogivis. Den hänskjutande domstolen betvivlar att denna analys är korrekt.

49. För det första vill den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida ett leasingavtal baserat på körsträcka, såsom det omtvistade, omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 2008/48, direktiv 2011/83 eller direktiv 2002/65. Den överväger möjligheten att tillämpa direktiv 2008/48 analogivis,[14] eftersom leasingavtal baserade på körsträcka i regel är utformade så att de, både i fråga om beräkning och i praktiken, leder till en fullständig avskrivning av nyttjandet av fordonet. Alternativt vill den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida leasing av motorfordon baserat på körsträcka utgör en finansiell tjänst i den mening som avses i artikel 2 b i direktiv 2002/65/EG och artikel 2.12 i direktiv 2011/83/EG.[15] Till stöd för detta resonemang har den hänskjutande domstolen påpekat att det vid leasingavtal baserade på körsträcka inte finns någon egentlig koppling mellan leasegivaren och den leasade tillgången, eftersom leasetagaren väljer leasingobjektet utifrån sina behov. Till skillnad från en leasetagare i egentlig mening bär leasetagaren alla risker under leasingperioden, måste försäkra fordonet och göra gällande sina rättigheter gentemot tredje man i händelse av fel på fordonet, medan leasegivaren endast finansierar leasetagarens nyttjande av fordonet.

50. För det fall att ett leasingavtal baserat på körsträcka såsom det som är omtvistat i det nationella målet ska anses falla inom tillämpningsområdet för direktiv 2008/48, vill den hänskjutande domstolen vidare ha klarhet i huruvida nationell lagstiftning, som stadfäster en rättslig presumtion för att skyldigheten att informera konsumenten om ångerrätten har fullgjorts, trots eventuella brister i den lämnade informationen, när avtalet innehåller en klausul som motsvarar en lagstadgad mall som bilagts denna lagstiftning (nedan kallad laglighetspresumtionen), är förenlig med artiklarna 10.2 p och 14.1 i nämnda direktiv. Den hänskjutande domstolen undrar också om den är skyldig att underlåta att tillämpa denna lagstiftning om den anser det lämpligt.

51. Den hänskjutande domstolen ifrågasätter om laglighetspresumtionen är förenlig med EU-domstolens dom i målet Kreissparkasse Saarlouis,[16] där den bland annat fann att artikel 10.2 p i direktiv 2008/48 ska tolkas så, att den utgör hinder för att det i ett kreditavtal, vad gäller den information som avses i artikel 10 i detta direktiv, hänvisas till en nationell bestämmelse som i sin

[12] Se § 506 stycke 2 led 3 första meningen och § 495 stycke 1 BGB. Enligt den hänskjutande domstolen grundade sig denna rättspraxis på det faktum att enligt leasingavtal baserade på körsträcka beräknas leasingavgifterna och ingångsvärdet så att det säkerställs att leasetagaren betalar hela det avskrivningsgrundande värdet på fordonet. Till skillnad från vid standardavtal om upplåtelse av nyttjanderätt beaktas vid beräkningen av restvärdet endast avskrivningar relaterade till antalet körda kilometer och inte andra faktorer, såsom normalt slitage. Det väsentliga med avtalet är således inte upplåtelsen av nyttjanderätten till fordonet utan finansieringen av detta nyttjande.

[13] Mål nr VIII ZR 36/20, DE:BGH:2021:240221, juris UVIIIZR36.20.0.

[14] Enligt artikel 2.2 d i direktiv 2008/48 gäller inte detta direktiv för hyres- eller leasingavtal, enligt vilka det inte föreskrivs någon skyldighet att förvärva objektet, vare sig enligt avtalet i sig eller enligt något annat enskilt avtal. Det föreskrivs inte någon sådan skyldighet i det omtvistade leasingavtalet som baseras på körsträcka.

[15] Enligt artikel 3.3 d i direktiv 2011/83 ska nämnda direktiv inte tillämpas på avtal om finansiella tjänster.

[16] Dom av den 26 mars 2020, Kreissparkasse Saarlouis (C-66/19, EU:C:2020:242) (nedan kallad domen i målet Kreissparkasse Saarlouis).

tur hänvisar till andra bestämmelser i den aktuella medlemsstatens lagstiftning.[17] Den hänskjutande domstolen har påpekat att elfte tvistemålsavdelningen vid Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen) ansåg att den inte kunde följa denna rättspraxis, eftersom ordalydelsen, andemeningen, syftet med och bakgrunden till artikel 247 § 6 stycke 2 tredje meningen EGBGB utesluter en tolkning som är förenlig med direktiv 2008/48.[18] Denna avdelning kunde inte heller tänka sig en direkt tillämpning av detta direktiv, eftersom EU-domstolen har uteslutit möjligheten att på konsumentkreditområdet tolka nationell rätt på ett sätt som gränsar till *contra legem* för att uppfylla de krav som följer av unionsrätten. Den hänskjutande domstolen anser dock att EU-domstolen hittills har lämnat tillämpningen av principen om unionsrättens företräde öppen när det gäller direktiv 2008/48.[19]

52. För det andra önskar den hänskjutande domstolen få klarhet i vilken information som konsumentkreditavtal ska innehålla enligt artikel 10.2 p, 10.2 l och 10.2 t i direktiv 2008/48. Den frågar sig om det endast är avsaknaden av obligatorisk information som kan förhindra att ångerfristen börjar löpa i enlighet med artikel 14.1 i nämnda förordning eller om den omständigheten att informationen är ofullständig eller materiellt felaktig får samma konsekvenser.

53. För det tredje önskar den hänskjutande domstolen i huvudsak få klarhet i huruvida konsumentens ångerrätt i samband med ett konsumentkreditavtal kan förverkas på grund av ett åsidosättande av principen om tro och heder som stadfästs i § 242 BGB.

54. För det fjärde vill den hänskjutande domstolen ha klarhet i huruvida, och under vilka förutsättningar, en konsument kan anses missbruka sin rätt att frånträda ett konsumentkreditavtal. Den har konstaterat att Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen) i en nyligen avkunnad dom har slagit fast att utövandet av ångerrätten kan vara otillbörligt, och därmed utgöra ett åsidosättande av § 242 BGB, när konsumenten, genom att göra gällande att den laglighetspresumtion som är knuten till den lagstadgade mallen inte föreligger, försöker dra orättmätig fördel av ett formellt rättsligt ställningstagande. Enligt Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen) kan det i detta sammanhang vara nödvändigt att beakta ett antal omständigheter, bland annat följande. Att konsumenten kan ha ansett att den information som inte överensstämde med den lagstadgade mallen var ovidkommande för hans eller hennes förhållanden. Att hon eller han kan ha tagit upp frågan om den lagstadgade mallens bristande överensstämmelse först i samband med ett överklagande i en rättsfråga. Att konsumenten kan ha ”utövat sin ångerrätt för att kunna återlämna fordonet, efter att ha använt det för det avsedda ändamålet under relativt lång tid, i den – felaktiga – tron att han eller hon skulle vara befriad från skyldigheten att betala ersättning”.

55. För det första, i det fall att ett leasingavtal baserat på körsträcka såsom det omtvistade alternativt ska anses avse tillhandahållande av en finansiell tjänst i den mening som avses i direktiven 2002/65 och 2011/83, vill den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida ett sådant avtal ska anses utgöra ett ”avtal utanför fasta affärslokaler” i den mening som avses i artikel 2.8 i

[17] Såsom framgår av punkt 44 i förevarande förslag till avgörande innehåller det i det nationella målet omtvistade leasingavtalet en sådan hänvisning. Den hänskjutande domstolen vill få klarhet i huruvida den information om ångerrätten som finns intagen i nämnda avtal till följd av domen i målet Kreissparkasse Saarlouis ska anses vara otillräcklig, så att ångerfristen i enlighet med § 356b stycke 2 BGB, jämförd med § 492 stycke 2 i samma lag samt artikel 247 § 6 stycke 2 första meningen och artikel 247 § 12 stycke 1 andra meningen EGBGB inte ska anses ha börjat löpa.

[18] Den hänskjutande domstolen har i begäran om förhandsavgörande konstaterat att en del företrädare för doktrinen i Tyskland anser att laglighetspresumtionen kan tolkas så, att den endast avser uppfyllandet av de krav som uppställs i nationell rätt och inte av de krav som uppställs i unionsrätten.

[19] Den hänskjutande domstolen har hänvisat till dom av den 21 april 2016, Radlinger and Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283, punkterna 76–79).

direktiv 2011/83.[20] Den undrar huruvida fasta affärslokaler som tillhör en person som endast deltar i utarbetandet av avtalet, i förevarande fall bilhandlaren, utan att ha befogenhet att ingå avtalet för näringsidkarens räkning, utgör näringsidkarens fasta affärslokaler i den mening som avses i artikel 2.9 i direktiv 2011/83. Frågan är specifikt huruvida en sådan persons medverkan kan likställas med att agera ”i [näringsidkarens] namn eller för dennes räkning” i den mening som avses i artikel 2.2 i direktiv 2011/83 och, följaktligen, i § 312b stycke 1 andra meningen och § 312b stycke 2 BGB.

56. För det andra står det inte klart för den hänskjutande domstolen huruvida det omtvistade leasingavtalet baserat på körsträcka omfattas av undantaget från ångerrätten för tjänster som avser biluthyrning i artikel 16 l i direktiv 2011/83 och i § 312g punkt 2 led 9 BGB. Den hänskjutande domstolen har i detta avseende bland annat konstaterat att begreppet ”biluthyrning” enligt en dom från Oberlandesgericht München (Regionala överdomstolen i München, Tyskland) av den 18 juni 2020[21] omfattar korttidsuthyrning av bilar, inte leasingavtal baserade på körsträcka.

57. För det tredje vill den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida ett leasingavtal baserat på körsträcka, såsom det här omtvistade, kan anses vara ett ”distansavtal” i den mening som avses i artikel 2 a i direktiv 2002/65 och artikel 2.7 i direktiv 2011/83, när konsumenten endast har personlig kontakt med en förmedlare som enbart deltar i utarbetandet av avtalet och inte har befogenhet att ingå avtalet för näringsidkarens räkning.[22] Den hänskjutande domstolen har bland annat påpekat att enligt Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen) är villkoret ”enbart med utnyttjande av ett eller flera medel för distanskommunikation” i dessa bestämmelser inte uppfyllt när konsumenten, i samband med förberedelserna inför ingåendet av ett avtal, har personlig kontakt med en tredje part som, för näringsidkarens räkning, ger honom eller henne information om avtalet.

58. Mot denna bakgrund har Landgericht Ravensburg (Regiondomstolen i Ravensburg) beslutat att vilandeförklara målet och att hänskjuta följande tolkningsfrågor till EU-domstolen:

”1. Beträffande laglighetspresumtionen i enlighet med artikel 247 § 6 stycke 2 tredje meningen och artikel 247 § 12 stycke 1 tredje meningen [EGBGB]:

a) Är artikel 247 § 6 stycke 2 tredje meningen EGBGB och artikel 247 § 12 stycke 1 tredje meningen EGBGB oförenliga med artiklarna 10.2 p och 14.1 i direktiv [2008/48] i den mån de förklarar att avtalsvillkor som strider mot bestämmelserna i artikel 10.2 p i direktiv [2008/48] uppfyller kraven i artikel 247 § 6 stycke 2 första och andra meningen EGBGB och i artikel 247 § 12 stycke 1 andra meningen led 2 b EGBGB?

Om denna fråga besvaras jakande:

[20] Enligt den hänskjutande domstolen har leasetagaren, om leasingavtalet som baseras på körsträcka klassificeras som ett avtal utanför fasta affärslokaler, ångerrätt enligt § 312g stycke 1 BGB. Den har påpekat, att även om direktiv 2011/83 inte ger konsumenterna någon ångerrätt vid avtal om finansiella tjänster, är tolkningen av § 312b stycke 1 andra meningen BGB, som avser avtal utanför fasta affärslokaler, beroende av tolkningen av motsvarande bestämmelse i direktiv 2011/83. Den hänvisar till dom av den 19 oktober 2017, Solar Electric Martinique (C-303/16, EU:C:2017:773, punkt 26), och till domen i målet Kreissparkasse Saarlouis (punkt 29), i vilken domstolen slog fast att ”när en reglering i nationell lagstiftning av situationer som inte omfattas av den berörda unionsrättsaktens tillämpningsområde anpassats till den reglering som har valts i denna rättsakt, föreligger det ett klart unionsintresse av att de bestämmelser eller begrepp som har hämtats från den rättsakten tolkas på ett enhetligt sätt, för att i framtiden undvika olika tolkningar”.

[21] Mål 32 U 7119/19, DE:OLGMUEN:2020:0618.32U7119.19.0A, BeckRS2020,13248, punkt 39.

[22] Enligt den hänskjutande domstolen har leasetagaren, om leasingavtalet som baseras på körsträcka ska klassificeras som ett distansavtal, ångerrätt enligt § 312g stycke 1 BGB.

b) Följer det av unionsrätten, särskilt artiklarna 10.2 p och 14.1 i direktiv [2008/48], att artikel 247 § 6 stycke 2 tredje meningen EGBGB och artikel 247 § 12 stycke 1 tredje meningen EGBGB inte ska tillämpas i den mån de förklarar att avtalsvillkor som strider mot bestämmelserna i artikel 10.2 p i direktiv [2008/48] uppfyller kraven i artikel 247 § 6 stycke 2 första och andra meningen EGBGB och i artikel 247 § 12 stycke 1 andra meningen led 2 b EGBGB?

Om fråga 1 b ska besvaras nekande:

2. Beträffande den obligatoriska informationen enligt artikel 10.2 i direktiv [2008/48]:

a) Ska artikel 10.2 p i direktiv [2008/48] tolkas så, att det upplupna räntebeloppet per dag som måste anges i kreditavtalet ska beräknas på grundval av den kreditränta som avtalats?

b) Ska artikel 10.2 l i direktiv [2008/48] tolkas så, att tillämplig dröjsmålsränta enligt de villkor som är tillämpliga när kreditavtalet ingås ska anges i absoluta tal i kreditavtalet, eller, i vart fall, att aktuell referensränta (i förevarande fall basräntesatsen enligt § 247 [BGB]), utifrån vilken tillämplig dröjsmålsränta ska beräknas genom att det påförs ett tillägg (i förevarande fall av fem procentenheter enligt § 288 stycke 1 andra meningen BGB), ska anges i absoluta tal, och ska konsumenten dessutom informeras om referensräntan (basräntesatsen) och dess rörliga karaktär?

c) Ska artikel 10.2 t i direktiv [2008/48] tolkas så, att de grundläggande formella kraven för att få tillgång till en mekanism för klagomål och/eller prövning utanför domstol ska anges i kreditavtalet?

Om minst en av frågorna 2 a–c ovan besvaras jakande:

d) Ska artikel 14.1 andra meningen led b i direktiv [2008/48] tolkas så, att ångerfristen inte börjar löpa förrän fullständig och korrekt information har lämnats i enlighet med artikel 10.2 i direktiv [2008/48]?

Om denna fråga besvaras nekande:

e) Vilka är de relevanta kriterierna för att avgöra huruvida ångerfristen ska börja löpa trots att den information som lämnats är ofullständig eller felaktig?

Om fråga 1 a ovan och/eller i vart fall en av frågorna 2 a–c besvaras jakande:

3. Beträffande förverkande av ångerrätten enligt artikel 14.1 första meningen i direktiv [2008/48]:

a) Kan ångerrätten enligt artikel 14.1 första meningen i direktiv [2008/48] förverkas?

Om denna fråga besvaras jakande:

b) Innebär förverkandet en tidsbegränsning av ångerrätten som måste regleras i lag?

Om denna fråga besvaras nekande:

c) Förutsätter förverkandet, i subjektivt hänseende, att konsumenten kände till att ångerrätten fortfarande gällde eller åtminstone att hans eller hennes okunskap kunde tillskrivas grov oaktsamhet?

Om denna fråga besvaras nekande:

d) Utgör kreditgivarens möjlighet att i efterhand lämna den information som krävs enligt artikel 14.1 andra meningen led b i direktiv [2008/48] till konsumenten, och därmed låta ångerfristen börja löpa, hinder för att tillämpa reglerna om förverkande vid god tro?

Om denna fråga besvaras nekande:

e) Är detta förenligt med de etablerade folkrättsliga principer som tyska domstolar är bundna av enligt den tyska grundlagen?

Om denna fråga besvaras jakande:

f) Hur ska den tyska rättstillämparen lösa en konflikt mellan bindande folkrättsliga föreskrifter och EU-domstolens föreskrifter?

4. Beträffande den möjliga slutsatsen att konsumenten har missbrukat sin ångerrätt enligt artikel 14.1 första meningen i direktiv [2008/48]:

a) Är det möjligt att missbruka ångerrätten enligt artikel 14.1 första meningen i direktiv [2008/48]?

Om denna fråga besvaras jakande:

b) Utgör slutsatsen att ångerrätten har missbrukats en begränsning av ångerrätten som måste regleras i lag?

Om denna fråga besvaras nekande:

c) Förutsätter slutsatsen att ångerrätten har missbrukats, i subjektivt hänseende, att konsumenten kände till att ångerrätten fortfarande gällde eller åtminstone att hans eller hennes okunskap kunde tillskrivas grov oaktsamhet?

Om denna fråga besvaras nekande:

d) Utgör kreditgivarens möjlighet att i efterhand lämna den information som krävs enligt artikel 14.1 andra meningen led b i direktiv [2008/48] till konsumenten, och därmed låta ångerfristen börja löpa, hinder för slutsatsen att ångerrätten utövats på ett sätt som strider mot tro och heder och således utgör rättsmissbruk?

Om denna fråga besvaras nekande:

e) Är detta förenligt med de etablerade folkrättsliga principer som tyska domstolar är bundna av enligt den tyska grundlagen?

Om denna fråga besvaras jakande:

f) Hur ska den tyska rättstillämparen lösa en konflikt mellan bindande folkrättsliga föreskrifter och EU-domstolens föreskrifter?

5. Ska leasingavtal baserade på körsträcka avseende motorfordon med en löptid på cirka två till tre år som ingås med användning av ett standardformulär som utesluter normal hävningsrätt, och enligt vilka konsumenten är skyldig att teckna helförsäkring för fordonet, även måste hävda rättigheter till följd av fel i godset gentemot tredje man (särskilt mot bilhandlaren och tillverkaren av fordonet) och dessutom bär risken för förlust, skada eller annan försämring, anses omfattas av tillämpningsområdet för direktiv [2011/83] och/eller direktiv [2008/48] och/eller direktiv [2002/65]? Är det härvidlag fråga om kreditavtal i den mening som avses i artikel 3 c i direktiv [2008/48] och/eller om avtal om finansiella tjänster i den mening som avses i artikel 2.12 i direktiv [2011/83] och artikel 2 b i direktiv [2002/65]?

6. För det fall att leasingavtal baserade på körsträcka avseende motorfordon (enligt beskrivningen i punkt 5), ska anses utgöra avtal om finansiella tjänster:

   a) Ska även affärslokaler som tillhör en person som förbereder affärstransaktioner med konsumenter för näringsidkarens räkning, men som själv saknar fullmakt att ingå de ifrågavarande avtalen, anses vara fasta affärslokaler i den mening som avses i artikel 2.9 i direktiv [2011/83]?

      Om denna fråga besvaras jakande:

   b) Gäller detta även om den person som förbereder avtalet bedriver yrkesverksamhet inom en annan sektor och/eller saknar behörighet att ingå avtal om finansiella tjänster enligt tillsynslagstiftning och/eller civilrättsliga bestämmelser?

7. För det fall att antingen fråga 6 a eller fråga 6 b besvaras nekande:

   Ska artikel 16 l i direktiv [2011/83] tolkas så, att leasingavtal baserade på körsträcka avseende motorfordon (enligt beskrivningen i punkt 5) omfattas av detta undantag?

8. För det fall att leasingavtal baserade på körsträcka avseende motorfordon (enligt beskrivningen i punkt 5) ska anses utgöra avtal om finansiella tjänster:

   a) Ska ett distansavtal, i den mening som avses i artikel 2 a i direktiv [2002/65] och artikel 2.7 i direktiv [2011/83], anses föreligga även om den enda personliga kontakten under avtalsförhandlingarna var med en person som förbereder affärstransaktioner med konsumenter för näringsidkarens räkning, men som själv saknar fullmakt att ingå avtalen i fråga?

      Om denna fråga besvaras jakande:

   b) Gäller detta även om den person som förbereder avtalet bedriver yrkesverksamhet inom en annan sektor och/eller saknar behörighet att ingå avtal om finansiella tjänster enligt tillsynslagstiftning och/eller civilrättsliga bestämmelser?”

B. Mål C-47/21

59. Den 12 april 2017 ingick F.F., i egenskap av konsument, ett låneavtal med C. Bank AG till ett belopp av 15 111,70 euro för förvärv av ett begagnat motorfordon för privat bruk.

60. Den bilhandlare av vilken F.F. köpte fordonet agerade som kreditförmedlare för C. Bank vid utarbetandet och ingåendet av låneavtalet och använde det standardformulär för avtalet som banken tillhandahöll. Köpeskillingen uppgick till 14 880 euro. Efter avdrag för en handpenning på 2 000 euro skulle återstoden på 12 880 euro finansieras genom ett lån. Enligt detta låneavtal skulle återbetalningen ske i 60 månatliga avbetalningar samt en slutbetalning på ett specificerat belopp.

61. Den innehöll följande klausul:[23]

”Ångerrätt

Låntagaren har rätt att frånträda avtalet inom 14 dagar utan att ange några skäl. Ångerfristen börjar löpa när avtalet ingåtts, dock inte förrän låntagaren har fått all obligatorisk information som avses i § 492 punkt 2 [BGB] (exempelvis information om typ av kredit, om nettolånebelopp och om avtalets löptid). …”

62. Äganderätten till fordonet överfördes till C. Bank som garanti för återbetalning av lånet. Efter utbetalningen av lånet betalade F.F. i vederbörlig ordning de överenskomna månatliga avbetalningarna. Den 1 april 2020 frånträdde han låneavtalet. C. Bank godtog inte hans frånträde.

63. Inom ramen för sin talan vid den hänskjutande domstolen har F.F. yrkat återbetalning av de månatliga avbetalningar som han erlagt och den handpenning som han har betalat till bilhandlaren, det vill säga 10 110,11 euro, mot återlämnande av fordonet till C. Bank. Han har dessutom yrkat att det ska fastställas att C. Bank var i dröjsmål med att återta fordonet. F.F. har gjort gällande att hans frånträde var giltigt eftersom ångerfristen ännu inte hade börjat löpa på grund av att informationen avseende ångerrätten var otydlig och att den obligatoriska information som han fick var felaktig.

64. C Bank har anfört att talan ska ogillas. Nämnda bank har hävdat att den använde den lagstadgade mallen för att lämna all obligatorisk information till F.F., varför denna information ska anses vara korrekt med stöd av artikel 247 § 6 stycke 2 första och tredje meningen EGBGB. FF:s frånträde gjordes således efter det att ångerfristen hade löpt ut. I andra hand har C. Bank gjort gällande att F.F.:s agerande utgör rättsmissbruk.

65. För det första önskar den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida den nationella lagstiftning som stadfäster laglighetspresumtionen är förenlig med direktiv 2008/48 och huruvida den är skyldig att underlåta att tillämpa denna lagstiftning när den anser det lämpligt. Även om C. Bank använde sig av den lagstadgade mallen, gjorde den det på ett felaktigt sätt i så måtto att den även tillhandahöll information om kombinerade avtal som saknade relevans för F.F., eftersom han inte hade ingått några sådana avtal. Eftersom de kriterier som Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen) har fastställt för att slå fast om det föreligger rättsmissbruk är uppfyllda i förevarande mål kan F.F. inte hävda att laglighetpresumtionen inte gäller. Den hänskjutande domstolen har även lagt fram samma överväganden som i punkterna 50 och 51 i förevarande förslag till avgörande.

66. För det andra önskar den hänskjutande domstolen få klarhet i vilken information som ska ingå i konsumentkreditavtal med anledning av artikel 10.2 l, 10.2 r och 10.2 t i direktiv 2008/48. Den frågar sig huruvida den omständigheten att den lämnade informationen är ofullständig eller materiellt felaktig kan utgöra hinder för att ångerfristen ska börja löpa.

[23] Denna klausul motsvarar den lagstadgade mall som föreskrivs i bilaga 7 till EGBGB, till vilken det hänvisas i artikel 247 § 6 stycke 2 tredje meningen EGBGB.

67. För det tredje vill den hänskjutande domstolen i huvudsak ha klarhet i huruvida konsumentens ångerrätt i samband med ett konsumentkreditavtal kan anses förverkad på grund av ett åsidosättande av principen om tro och heder i § 242 BGB.

68. För det fjärde vill den hänskjutande domstolen ha klarhet i huruvida, och under vilka förutsättningar, en konsument kan missbruka sin ångerrätt i samband med ett konsumentkreditavtal. I detta avseende hänvisar den hänskjutande domstolen till övervägandena i punkt 54 i förevarande förslag till avgörande.

69. För det femte önskar den hänskjutande domstolen ett förtydligande i fråga om konsumentens rätt till återbetalning av de månatliga avbetalningarna när det kreditavtal som konsumenten har frånträtt är knutet till ett köpeavtal. Enligt Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen) föreskrivs det i nationell rätt [24] att om en konsument frånträder ett kreditavtal som kombinerats med ett avtal om förvärv av ett motorfordon, får kreditgivaren [25] hålla inne med återbetalningen av de månatliga avbetalningarna och, i förekommande fall, handpenningen, till dess att han har fått tillbaka fordonet eller till dess att konsumenten har styrkt att så har skett. Vad avser det civilrättsliga förfarandet anser Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen), med analog tillämpning av § 322 stycke 2 BGB, att, på grund av detta krav på föregående återlämnande när en konsument har utnyttjat sin ångerrätt, är en talan mot kreditgivaren om återbetalning välgrundad först när konsumenten antingen har anmodat kreditgivaren att återta fordonet och därmed har lämnat ett ”faktiskt erbjudande” till långivaren i den mening som avses i § 294 BGB, eller när konsumenten styrker att han har återlämnat fordonet till kreditgivaren.

70. Den hänskjutande domstolen hyser tvivel om huruvida kravet på föregående återlämnande och dess processrättsliga konsekvenser är förenliga med den ändamålsenliga verkan av den ångerrätt som föreskrivs i artikel 14.1 i direktiv 2008/48. Utnyttjandet av ångerrätten skulle i praktiken bli avsevärt begränsat om konsumenten måste återlämna fordonet innan han eller hon kunde väcka talan om återbetalning av avbetalningarna på lånet. Vidare vill den hänskjutande domstolen ha klarhet i huruvida artikel 14.1 i direktiv 2008/48 har direkt effekt, så att den bör underlåta att tillämpa de ovannämnda nationella bestämmelserna.

71. För det sjätte gör den hänskjutande domstolen, som består av en ensamdomare, gällande att det framgår av Bundesgerichtshofs (Federala högsta domstolen) praxis att en ensamdomare enligt nationella processrättsliga bestämmelser inte har rätt att begära att EU-domstolen meddelar ett förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF utan i sådana fall måste överföra målet till en domstol sammansatt av flera domare. Den hänskjutande domstolen önskar få klarhet i huruvida dessa bestämmelser är förenliga med artikel 267 FEUF och, om så inte är fallet, huruvida de inte ska tillämpas.

72. Under dessa omständigheter har Landgericht Ravensburg (Regiondomstolen i Ravensburg) beslutat att vilandeförklara målet och att ställa följande tolkningsfrågor till EU-domstolen, varvid frågorna 1, 3 och 4 är identiska med dem som ställts i mål C-38/21:

”1. …

Oberoende av svaren på frågorna 1 a och 1 b:

[24] § 358 stycke 4 första meningen BGB jämförd med § 357 stycke 4 första meningen BGB.

[25] § 358 stycke 4 femte meningen BGB.

2. Beträffande den obligatoriska informationen enligt artikel 10.2 i direktiv [2008/48]:

   a) (Fråga 2 a har dragits tillbaka)

   b) Beträffande artikel 10.2 r i direktiv [2008/48]:

      aa) Ska denna bestämmelse tolkas så, att informationen i kreditavtalet om den kompensation som ska erläggas vid förtidsåterbetalning av lånet måste vara så pass precis att konsumenten kan göra en i vart fall ungefärlig beräkning av den kompensation som ska erläggas?

      (För det fall att föregående fråga besvaras jakande:)

      bb) Utgör artikel 10.2 r och artikel 14.1 andra meningen i direktiv [2008/48] hinder för en bestämmelse i nationell rätt, i vilken det föreskrivs att ångerfristen ska börja löpa vid tidpunkten för avtalets ingående trots att den information som lämnats på grundval av artikel 10.2 r i nämnda direktiv är ofullständig, och att den enda rättsföljden av detta är att kreditgivarens rätt till kompensation för förtidsåterbetalningen går förlorad?

   c) Ska artikel 10.2 l i direktiv 2008/48/EG tolkas så, att tillämplig dröjsmålsränta enligt de villkor som är tillämpliga när kreditavtalet ingås ska anges i absoluta tal i kreditavtalet och eller, i vart fall, att aktuell referensränta (i förevarande fall basräntesatsen enligt § 247 [BGB]), utifrån vilken tillämplig dröjsmålsränta ska beräknas genom att det påförs ett tillägg (i förevarande fall av fem procentenheter enligt § 288 punkt 1 andra meningen BGB), ska anges i absoluta tal, och ska konsumenten dessutom informeras om referensräntan (basräntesatsen) och dess rörliga karaktär?

   d) Ska artikel 10.2 t i direktiv [2008/48] tolkas så, att de grundläggande formella kraven för att få tillgång till en mekanism för klagomål och prövning utanför domstol ska anges i kreditavtalet?

   Om minst en av frågorna 2 a–d ovan besvaras jakande:

   e) Ska artikel 14.1 andra meningen led b i direktiv 2008/48/EG tolkas så, att ångerfristen inte börjar löpa förrän fullständig och korrekt information har lämnats i enlighet med artikel 10.2 i direktiv [2008/48]?

   Om denna fråga besvaras nekande:

   f) Vilka är de avgörande kriterierna för att avgöra huruvida ångerfristen ska börja löpa trots att den information som lämnats är ofullständig eller oriktig?

   Om fråga 1 a ovan och/eller minst en av frågorna 2 a–d besvaras jakande:

3. …

4. …

5. Oberoende av svaret på ovanstående frågor:

a) Är det förenligt med unionsrätten, särskilt med ångerrätten enligt artikel 14.1 första meningen i direktiv 2008/48/EG, när det av nationell rätt, när konsumenten med giltig verkan har utövat sin ångerrätt enligt artikel 14.1 i direktiv [2008/48] i samband med ett kreditavtal som är knutet till ett köpeavtal, följer att

   aa) en konsuments anspråk gentemot kreditgivaren om återbetalning av gjorda låneavbetalningar inte kan göras gällande förrän konsumenten i sin tur har återlämnat det köpta objektet eller har styrkt att han eller hon har skickat tillbaka objektet till kreditgivaren?

   bb) en talan som väcks av konsumenten om återbetalning av gjorda låneavbetalningar efter det att det köpta objektet har återlämnats, ska avvisas, om kreditgivaren inte är i dröjsmål med mottagandet av det köpta objektet?

   Om denna fråga besvaras nekande:

b) Följer det av unionsrätten att de nationella bestämmelser som beskrivs i frågorna a aa och/eller a bb inte ska tillämpas?

Oberoende av svaret på frågorna 1–5 ovan:

6. Är § 348a stycke 2 led 1 Zivilprozessordnung (ZPO) (den tyska civilprocesslagen), i den mån som denna bestämmelse också avser beslut om att begära förhandsavgörande enligt artikel 267 andra stycket FEUF, oförenlig med de nationella domstolarnas rätt att begära förhandsavgörande enligt artikel 267 andra stycket FEUF, och ska den förstnämnda bestämmelsen därför inte tillämpas på beslut om att begära förhandsavgörande?”

C. Mål C-232/21

73. De omständigheter som ligger till grund för denna begäran om förhandsavgörande sammanfaller i hög grad med omständigheterna i mål C-47/21. Efter låneansökningar av den 30 juni 2017, den 28 mars 2017, den 26 januari 2019 och den 31 januari 2012 ingick CR, AY, ML och BQ, i egenskap av konsumenter, låneavtal med Volkswagen Bank GmbH (vad gällde CR) eller med dess filial Audi Bank med nettobeloppen 21 418,66 euro, 28 671,25 euro, 18 972,74 euro och 30 208,10 euro. Vart och ett av dessa låneavtal var avsett att finansiera förvärvet av ett begagnat motorfordon för privat bruk. Köpeskillingen för det fordon som förvärvades av CR uppgick till 30 490 euro, för det som förvärvades av AY till 31 920 euro, för det som förvärvades av ML till 28 030 euro och för det som förvärvades av BQ till 27 750 euro. CR, AY och ML betalade handpenning till bilhandlarna och finansierade återstoden av köpeskillingen, tillsammans med kostnaden för liv- och olycksfallsförsäkringar, med hjälp av sina respektive lån. BQ betalade ingen handpenning utan betalade hela köpeskillingen för fordonet, tillsammans med kostnaden för liv- och olycksfallsförsäkringen, genom lånet.

74. Låneavtalen innehåller en klausul som är identisk med eller mycket snarlik den som återges i punkt 61 i förevarande förslag till avgörande.

75. De bilhandlare från vilka fordonen köptes uppträdde som kreditförmedlare för bankerna vid utarbetandet och ingåendet av låneavtalen och använde sig av det standardavtal som dessa banker tillhandahöll. Lånen skulle återbetalas genom 48 (när det gällde CR och AY), 36 (när det gällde ML) respektive 60 (när det gällde BQ) månatliga avbetalningar. CR, AY, ML och BQ var också skyldiga att göra en slutbetalning på ett specificerat belopp.

76. Efter utbetalningen av lånen betalade CR, AY, ML och BQ i vederbörlig ordning de överenskomna månatliga avbetalningarna. Den 31 mars 2019, den 13 juni 2019, den 16 september 2019 respektive den 20 september 2020 frånträdde de dock sina respektive låneavtal. CR, ML och BQ erbjöd sig att återlämna fordonet till bankens registrerade huvudkontor i utbyte mot samtidig återbetalning av de betalningar de hade gjort. BQ återbetalade lånet i sin helhet. Volkswagen Bank och Audi Bank godtog inte något av dessa försök till frånträde.

77. CR, AY, ML och BQ har väckt talan mot Volkswagen Bank och Audi Bank vid den hänskjutande domstolen. De har gjort gällande att eftersom de inte i vederbörlig ordning hade erhållit information om ångerrätten och övrig obligatorisk information, så hade ångerfristen inte börjat löpa vid de tidpunkter då de frånträdde sina respektive låneavtal. CR har bland annat yrkat att de månatliga avbetalningar som han erlagt, tillsammans med den handpenning som han betalade till bilhandlaren, ska återbetalas samtidigt med, eller i andra hand efter, att han återlämnar fordonet. Han har även yrkat att det ska fastställas att han inte är skyldig att betala ränta eller amortera på kapitalbeloppet från och med dagen för frånträdet och att banken var i dröjsmål med att återta fordonet. ML har i huvudsak framställt samma anspråk som CR. AY har i huvudsak yrkat att det ska fastställas att han från och med dagen för frånträdet inte längre är skyldig att betala ränta eller amorteringar på sitt lån. BQ har i huvudsak yrkat återbetalning av de månatliga avbetalningar som erlagts och fastställelse av att banken var i dröjsmål med att återta fordonet.

78. Volkswagen Bank och Audi Bank har i första hand hävdat att respektive talan ska ogillas. De har gjort gällande att de, genom att använda den lagstadgade mallen, försåg CR, AY, ML och BQ med all obligatorisk information och att ångerfristen på 14 dagar därmed hade löpt ut. Vad beträffar CR och AY har de i andra hand gjort gällande att tidsfristen för ångerrätten har löpt ut och att de hade grundad anledning att förlita sig på att dessa konsumenter inte längre skulle utöva sin ångerrätt efter att ha använt fordonen och regelbundet betalat sina månatliga avbetalningar. När det gäller ML och BQ har de även hävdat att de inte var i dröjsmål med att återta fordonen eftersom dessa konsumenter inte gav dem något faktiskt erbjudande i den mening som avses i artikel 294 i BGB.

79. Den hänskjutande domstolen har påpekat att enligt Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen) ska frågor om förverkande och missbruk av ångerrätten i första hand prövas med avseende på avtal som parterna redan har fullgjort helt.

80. Mot denna bakgrund har Landgericht Ravensburg (Regiondomstolen i Ravensburg), på grundval av överväganden som i huvudsak motsvarar dem som redovisats i punkterna 5–1 i förevarande förslag till avgörande, beslutat att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till EU-domstolen, varvid frågorna 1, 3 och 4–6 är i det närmaste identiska med de frågor som ställts i mål C-47/21:

”1. …

2. Beträffande den obligatoriska informationen enligt artikel 10.2 i direktiv [2008/48]:

   a) Ska artikel 10.2 p i direktiv [2008/48] tolkas så, att det upplupna räntebeloppet per dag som måste anges i kreditavtalet ska beräknas på grundval av den kreditränta som avtalats?

   b) …

   Om minst en av frågorna 2 a och 2 b ovan besvaras jakande:

   c) Ska artikel 14.1 andra meningen led b i direktiv 2008/48/EG tolkas så, att ångerfristen inte börjar löpa förrän fullständig och korrekt information har lämnats i enlighet med artikel 10.2 i direktiv [2008/48]?

   Om denna fråga besvaras nekande:

   d) Vilka är de avgörande kriterierna för att avgöra huruvida ångerfristen ska börja löpa trots att trots att den information som lämnats är ofullständig eller oriktig?

   Om fråga 1 a ovan och/eller minst en av frågorna 2 a eller 2 b besvaras jakande:

3. Beträffande förverkande av ångerrätten enligt artikel 14.1 första meningen i direktiv 2008/48/EG:

   a) …

   b) …

   c) … Gäller detta även i fråga om avtal som har hävts?

   d) … Gäller detta även i fråga om avtal som har hävts?

   e) …

   f) …

4. Beträffande den möjliga slutsatsen att konsumenten har missbrukat sin ångerrätt enligt artikel 14.1 första meningen i direktiv [2008/48]:

   a) …

   b) …

   c) … Gäller detta även i fråga om avtal som har hävts?

   d) … Gäller detta även i fråga om avtal som har hävts?

   e) …

   f) …

5. …

6) …”

IV. Förfarandet vid EU-domstolen

81. EU-domstolens ordförande har genom beslut av den 22 april 2021 förenat målen C-38/21 och C-47/21 vad gäller det skriftliga och det muntliga förfarandet samt domen.

82. Genom beslut av den 3 augusti 2021 återkallade den hänskjutande domstolen fråga 2 a i mål C-47/21, eftersom tvisten i ett av de två målen vid den nationella domstolen hade lösts i godo.

83. Genom ett kompletterande beslut om hänskjutande av den 24 augusti 2021 beslutade den hänskjutande domstolen att inge ett tillägg till den ursprungliga begäran om förhandsavgörande i mål C-38/21och att ställa kompletterande tolkningsfrågor.

84. EU-domstolens ordförande har genom beslut av den 31 maj 2022 förenat målet C-232/21 och de förenade målen C-38/21 och C-47/21 vad gäller det muntliga förfarandet samt domen.

85. BMW Bank, C. Bank, Volkswagen Bank och Audi Bank, den tyska regeringen samt Europeiska kommissionen har inkommit med skriftliga yttranden. Samma parter och CR har skriftligen besvarat en fråga som EU-domstolen ställde den 31 maj 2022.

86. Vid förhandlingen den 7 september 2022 framförde CR, BMW Bank, C. Bank, Volkswagen Bank och Audi Bank, den tyska regeringen samt kommissionen muntliga argument och besvarade EU-domstolens frågor.

V. Bedömning

87. EU-domstolen har begärt att följande frågor skall behandlas i förevarande förslag till avgörande:

— den första frågan i målen C-38/21, C-47/21 och C-232/21;

— den andra frågan i målen C-38/21, C-47/21 och C-232/21, i den mån den rör inledandet av ångerfristen i händelse av att konsumenten förses med ofullständig eller materiellt felaktig information;

— den fjärde frågan i målen C-38/21, C-47/21 och C-232/21, i den mån den, med hänvisning till konsumentens beteende efter det att han eller hon har frånträtt avtalet, rör möjligheten att grunda sig på läran om rättmissbruk för att begränsa ångerrätten; och relevansen i detta sammanhang av att parterna hade fullgjort avtalet helt;

— den femte frågan i målen C-47/21 och C-232/21;

— den femte, sjätte och sjunde frågan i mål C-38/21.

88. För att ge den hänskjutande domstolen ett användbart svar kommer jag också att föreslå ett svar på den åttonde frågan i mål C-38/21.

89. Min analys av dessa frågor består av två delar. Jag kommer först att överväga begäran om förhandsavgörande i mål C-38/21, och därvid börja med den femte frågan, som rör det aktuella leasingavtalets karaktär. Svaret på denna fråga avgör vilka av de övriga frågorna som kräver ett svar. Jag kommer därefter att behandla den hänskjutande domstolens frågor i målen C-47/21 och C-232/21.

A. Mål C-38/21

1. Den femte frågan i mål C-38/21

90. Den hänskjutande domstolen har i huvudsak ställt denna fråga för att få klarhet i huruvida ett leasingavtal baserat på körsträcka avseende ett motorfordon, såsom det som är omtvistat i det nationella målet, omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 2002/65, direktiv 2008/48 eller direktiv 2011/83.

91. Enligt den beskrivning som lämnats av den hänskjutande domstolen, BMW Bank och den tyska regeringen är syftet med ett sådant avtal att mot betalning av en månatlig leasingavgift ställa ett motorfordon till leasetagarens förfogande för en period av två till tre år med ett tak för hur många kilometer det får köras. Om antalet körda kilometer överstiger den överenskomna körsträckan vid periodens slut betalar leasetagaren ersättning till leasegivaren. Omvänt erhåller leasetagaren ersättning från leasegivaren om antalet körda kilometer understiger vad som avtalats. Leasetagaren bär risken för förlust, skada och annan försämring av fordonet under hela avtalets giltighetstid och måste därför teckna helförsäkring. Dessutom åligger det leasetagaren att hävda rättigheter till följd av fel i godset gentemot tredje man, särskilt bilhandlaren och tillverkaren. Leasingavtalet som baseras på körsträcka, eller eventuella andra enskilda avtal, medför ingen skyldighet för leasetagaren att förvärva fordonet. Slutligen påtar sig leasetagaren inte någon restvärdesgaranti när avtalet löper ut, utan är skyldig att kompensera värdeförlusten endast om det vid återlämnandet av fordonet visar sig att dess skick inte motsvarar dess ålder eller att den maximala körsträcka som anges i avtalet har överskridits.

92. Jag ämnar behandla den femte frågan i mål C-38/21 i tre delar. För det första är jag av den klara uppfattningen att ett leasingavtal baserat på körsträcka avseende ett motorfordon, så som det beskrivs ovan, inte omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 2008/48.[26] I artikel 2.1 i direktiv 2008/48 anges att detta direktiv gäller ”kreditavtal”, såsom detta uttryck definieras i artikel 3 c i nämnda direktivet. Det framgår av artikel 2.2 d att direktiv 2008/48 är tillämpligt på leasingavtal endast om det enligt avtalet i sig eller något annat enskilt avtal föreskrivs en skyldighet för leasetagaren att förvärva avtalsobjektet.[27] Det är således endast under dessa klart definierade omständigheter som leasingavtal kan betraktas som kreditavtal i den mening som avses i direktiv 2008/48. Det framgår tydligt av begäran om förhandsavgörande i mål C-38/21 att det inte föreskrivs någon skyldighet att förvärva det ifrågavarande motorfordonet, vare sig enligt det aktuella leasingavtalet eller något annat enskilt avtal.

93. Jag godtar inte den hänskjutande domstolens argument att det är möjligt att tillämpa bestämmelserna i direktiv 2008/48 analogt, eftersom leasingavtal baserade på körsträcka i allmänhet är utformade så att de leder till fullständig avskrivning av nyttjandet av fordonet under

[26] Alla parter som inkommit med yttranden i mål C-38/21, samt Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen), delar denna uppfattning.

[27] En sådan skyldighet ska anses föreligga om kreditgivaren ensidigt fattar ett sådant beslut. I mål C-38/21 har BMW Bank uppgett att den inte kunde fatta ett sådant ensidigt beslut. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att avgöra detta.

leasingperioden. Jag drar denna slutsats av det enkla skälet att direktiv 2008/48 otvetydigt undantar leasingavtal där det saknas skyldighet att förvärva objektet från dess tillämpningsområde.[28] I alla händelser finns det, såsom BMW Bank och den tyska regeringen med rätta har påpekat, inte något rättsligt vakuum i förevarande mål som hade kunnat motivera en analog tillämpning av andra bestämmelser.

94. För det andra beskrivs syftet med direktiv 2002/65, i artikel 1.1 i detta direktiv, som en tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter.[29] I artikel 2 b i direktiv 2002/65 definieras begreppet *finansiell tjänst* som ”alla banktjänster samt tjänster som avser krediter, försäkringar, privata individuella pensioner, investeringar eller betalningar”.[30]

95. Jag delar den tyska regeringens uppfattning att ett leasingavtal baserat på körsträcka, såsom det här omtvistade, inte är ett avtal om ”banktjänster” i den mening som avses i artikel 2 b i direktiv 2002/65. Den aktuella typen av avtal erbjuds nästan uteslutande av banker som ägs av motorfordonstillverkare, såsom i förevarande mål, eller av företag som är specialiserade på leasing av motorfordon, såsom biluthyrningsföretag. Även om det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera detta, tillhör inte leasingavtal baserade på körsträcka basutbudet hos vad som kallas affärsbanker. Den omständigheten att en bank är part i ett leasingavtal baserat på körsträcka avseende ett motorfordon är i sig inte tillräckligt för att det ska betraktas som en ”banktjänst”. Såsom förklaras nedan krävs det för att så ska vara fallet att det ifrågavarande avtalet fyller en finansieringsfunktion.

96. Frågan är snarare huruvida ett sådant leasingavtal kan anses utgöra ett avtal om ”tjänster som avser krediter” i den mening som avses i artikel 2 b i direktiv 2002/65. Eftersom begreppet ”krediter” inte definieras i detta direktiv skulle man kunna tänka sig att ta hjälp av definitionen av ”kreditavtal” i artikel 3 c i direktiv 2008/48 för att tolka det. Med detta synsätt, avser leasingavtal där det inte föreskrivs någon skyldighet att förvärva objektet inte ”tjänster som avser krediter”, eftersom de, såsom förklaras i punkt 92 i förevarande förslag till avgörande, inte utgör kreditavtal i den mening som avses i direktiv 2008/48. Jag finner denna lösning något konstlad, eftersom det inte kan uteslutas att lagstiftaren vid antagandet av direktiv 2002/65 gjorde en vidare tolkning av kreditbegreppet än den som senare antogs i direktiv 2008/48.

97. Jag delar den åsikt som uttryckts av de parter som har inkommit med yttranden i mål C-38/21 att svaret på denna fråga beror på hur man definierar huvudsyftet med leasingavtal baserade på körsträcka avseende motorfordon där det saknas skyldighet att förvärva detta motorfordon. Enligt min mening är det endast om ett sådant avtal primärt fyller en finansieringsfunktion som det kan anses avse en finansiell tjänst och därmed omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 2002/65.

98. Jag delar BMW Banks och den tyska regeringens analys att huvudsyftet med ett sådant avtal är att göra det möjligt för konsumenten att nyttja ett valfritt fordon under en bestämd tidsperiod mot betalning av en månadsavgift.

[28] Se, för ett liknande resonemang och analogt, dom av den 18 september 2019, Riel (C-47/18, EU:C:2019:754, punkt 43).

[29] I skäl 14 i direktiv 2002/65 anges också att direktivet ”omfattar alla finansiella tjänster som kan tillhandahållas på distans”.

[30] Denna definition är identisk med den som återfinns i artikel 2.12 i direktiv 2011/83. Enligt artikel 3.3 d i detta direktiv ska direktivet inte tillämpas på avtal om finansiella tjänster.

99. Det stämmer, som kommissionen har hävdat, att konsumenten genom leasingavtalet får finansieringsstöd som möjliggör nyttjandet av varor eller egendom. Ett leasingavtal ersätter den finansiering av detta arrangemang som konsumenten annars själv hade behövt ordna. Såsom kommissionen också något tvetydigt har hävdat utgör ett sådant avtal ett sätt att ”finansiera nyttjandet av ett fordon”.

100. Enligt min mening fyller ett leasingavtal baserat på körsträcka, såsom det som är omtvistat i det nationella målet, inte i strikt mening en finansieringsfunktion för konsumenten, i den meningen att det gör det möjligt för honom eller henne att köpa ett fordon genom att skjuta upp betalningen. Leasegivaren ställer inte kapital till konsumentens förfogande för detta ändamål. Leasegivaren förvärvar fordonet och äger det både under löptiden och efter det att det ifrågavarande leasingavtalet har löpt ut, trots att det är konsumenten som väljer fordonet. Konsumenten ansvarar inte för att de kostnader som leasegivaren ådragit sig för att förvärva fordonet blir fullständigt avskrivna, och de betalningar som görs i enlighet med leasingavtalet kompenserar inte nödvändigtvis för dessa kostnader. Leasegivaren bär även de risker som är förknippade med fordonets restvärde när avtalet löper ut. Såsom den tyska regeringen med rätta har påpekat garanterar inte den kompensation som anges i leasingavtalet för över- eller underutnyttjande av fordonet leasegivaren ett specifikt restvärde eller fullständig avskrivning av nyttjandet av det fordonet.

101. Kommissionen har även påpekat att konsumenten enligt ett sådant avtal övertar rättigheter och skyldigheter som normalt tillkommer fordonets ägare, såsom betalningsansvaret för försäkringspremier, underhållskostnader och skatter samt risken för skada eller förlust. Konsumenten måste också hävda eventuella rättigheter till följd av fel i godset gentemot tredje man. Dessa rättigheter och skyldigheter består dock under hela den period då fordonet nyttjas i enlighet med leasingavtalet och är begränsade till de risker som uppstår vid detta nyttjande, vilket ytterst beror på konsumenten.

102. Jag anser därför att ett leasingavtal baserat på körsträcka avseende ett motorfordon där det inte föreskrivs någon skyldighet att förvärva detta motorfordon inte omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 2002/65. [31]

103. För det tredje anser jag att ett sådant avtal har karaktären av ett tjänsteavtal i den mening som avses i direktiv 2011/83, som ska tillämpas på ”alla avtal som ingås mellan en näringsidkare och en konsument”. [32] I direktiv 2011/83 definieras *tjänsteavtal* som varje avtal som inte är ett köpeavtal, i den mening som avses i artikel 2.5 i samma direktiv, [33] där näringsidkaren tillhandahåller eller åtar sig att tillhandahålla en tjänst till konsumenten och där konsumenten betalar eller åtar sig att betala priset för denna. [34] Det är uppenbart att denna typ av avtal inbegriper avtal såsom det som är omtvistat i mål C-38/21, där en näringsidkare mot betalning upplåter rätten att nyttja ett motorfordon till en konsument under en viss tidsperiod. [35]

[31] Vid den muntliga förhandlingen godtog kommissionen med viss tvekan att det omtvistade leasingavtalet som är baserat på körsträcka omfattas av detta direktivs tillämpningsområde.

[32] Artikel 3.1 i direktiv 2011/83. Enligt artikel 3.3 d ska detta direktiv inte tillämpas på avtal om finansiella tjänster.

[33] I artikel 2.5 i direktiv 2011/83 definieras *köpeavtal* som ”varje avtal där näringsidkaren överlåter eller åtar sig att överlåta äganderätten till varan till konsumenten och där konsumenten betalar eller åtar sig att betala priset för denna, inbegripet avtal där avtalsföremålet är både varor och tjänster”.

[34] Dom av den 31 mars 2022, CTS Eventim (C-96/21, EU:C:2022:238, punkt 31 och där angiven rättspraxis). Det framgår av ordalydelsen i artikel 2.6 i direktiv 2011/83 att begreppet ”tjänsteavtal” ska förstås så, att det omfattar samtliga avtal som inte faller under begreppet ”köpeavtal” (dom av den 12 mars 2020, Verbraucherzentrale Berlin, C-583/18, EU:C:2020:199, punkt 22).

[35] Såsom framhålls i punkt 100 i förevarande förslag till avgörande innebär det leasingavtal som baseras på körsträcka som är omtvistat i det nationella målet inte att äganderätten till fordonet övergår. Banken behåller äganderätten till fordonet under och efter utgången av avtalet.

104. För fullständighetens skull vill jag tillägga att min analys får mig att dra slutsatsen att det omtvistade leasingavtalet som är baserat på körsträcka inte samtidigt syftar till att både finansiera och upplåta nyttjanderätten till fordonet. Följaktligen godtar jag inte kommissionens synsätt att direktiv 2002/65 och direktiv 2011/83 är parallellt tillämpliga. Detta synsätt är oförenligt med två omständigheter. Tillämpningsområdet för varje direktiv är exakt definierat. Det finns ett enda och odelbart avtal enligt vilket konsumenten får nyttja ett motorfordon mot betalning av en avgift. En samtidig tillämpning av flera direktiv på detta avtal skulle därför undergräva rättssäkerheten och syftet att åstadkomma ett konsumentskydd på hög nivå.

105. Under dessa omständigheter föreslår jag att EU-domstolen ska besvara den femte frågan i mål C-38/21 så, att leasingavtal baserade på körsträcka avseende motorfordon med en löptid på cirka två till tre år som ingås med hjälp av ett standardformulär som utesluter normal hävningsrätt, och i vilka det inte, vare sig enligt avtalet i sig eller något annat enskilt avtal, föreskrivs någon skyldighet för konsumenten att förvärva avtalsobjektet, varvid en sådan skyldighet ska anses föreligga om leasegivaren ensidigt fattar ett sådant beslut, och enligt vilka konsumenten måste teckna helförsäkring för fordonet, måste hävda rättigheter till följd av fel i godset gentemot tredje man (särskilt bilhandlaren och tillverkaren) och bär risken för förlust, skada och annan försämring, omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 2011/83. De är varken kreditavtal i den mening som avses i artikel 3 c i direktiv 2008/48 eller avtal om finansiella tjänster i den mening som avses i artikel 2.12 i direktiv 2011/83 och artikel 2 b i direktiv 2002/65.

2. Den sjätte frågan i mål C-38/21

106. Den hänskjutande domstolen har i huvudsak ställt denna fråga för att få klarhet i huruvida det omtvistade leasingavtalet som är baserat på körsträcka, med hänsyn till de omständigheter under vilka nämnda leasingavtal ingicks och som beskrivs i punkt 42 i förevarande förslag till avgörande, ska betraktas som ett ”avtal utanför fasta affärslokaler” i den mening som avses i artikel 2.8 i direktiv 2011/83. Närmare bestämt önskar den hänskjutande domstolen få veta huruvida bilhandlarens lokaler, i vilka konsumenten lämnar in en ansökan om att leasa ett fordon, ska anses utgöra näringsidkarens ”fasta affärslokaler” i den mening som avses i artikel 2.9 i direktivet, när bilhandlaren endast deltar i utarbetandet av avtalet, utan att ha befogenhet att ingå avtalet.

107. I artikel 2.8 a i direktiv 2011/83 definieras *avtal utanför fasta affärslokaler* som varje avtal mellan näringsidkaren och konsumenten ”som ingås då näringsidkaren och konsumenten samtidigt är fysiska närvarande, på en plats som inte är näringsidkarens affärslokaler”. Enligt artikel 2.9 a i nämnda direktiv avses med *fasta affärslokaler* ”fasta detaljhandelslokaler där näringsidkaren bedriver sin fasta verksamhet”.

108. Det framgår av skäl 22 i direktiv 2011/83 att begreppet ”fasta affärslokaler” ska ges en vid tolkning och att de affärslokaler som tillhör en person som agerar i näringsidkarens namn eller för dennes räkning i enlighet med detta direktiv bör anses vara affärslokaler i den mening som avses i detta direktiv. I artikel 2.2 i direktiv 2011/83 definieras *näringsidkare* som en fysisk eller juridisk person, som i samband med avtal som omfattas av detta direktiv agerar för ändamål som faller inom ramen för den egna närings- eller yrkesverksamheten samt varje person som agerar i dennes namn eller för dennes räkning.

109. Av det föregående kan man sluta sig till att det avgörande kriteriet för huruvida affärslokaler som tillhör en person som agerar som förmedlare, i förevarande fall bilhandlaren, kan klassificeras som näringsidkarens ”fasta affärslokaler”, är huruvida denna person agerar i näringsidkarens namn eller för dennes räkning.

110. Enligt skäl 16 i direktiv 2011/83 bör detta direktiv inte påverka nationell lagstiftning om juridiska företrädare, såsom bestämmelserna om personer som agerar i näringsidkarens namn eller på hans vägnar. För att besvara den förevarande frågan ankommer det följaktligen på den hänskjutande domstolen att, mot bakgrund av nationell rätt, bedöma rättsförhållandet mellan bilhandlaren och banken under de omständigheter som föreligger i förevarande mål och att fastställa om det av detta förhållande kan utläsas att bilhandlaren agerade i bankens namn eller för dess räkning.

111. Oaktat att detta är en fråga om nationell rätt ger direktiv 2011/83 vissa indikationer på hur den ska behandlas. Även om det i artikel 2.8 a i direktiv 2011/83 hänvisas till avtal som ”ingås”, ser jag det i detta avseende inte som nödvändigt att förmedlaren har fått särskilda instruktioner om att ingå avtalet med konsumenten för att förmedlarens lokaler ska betraktas som näringsidkarens ”fasta affärslokaler”.

112. Av detta följer att förmedlarens deltagande i avtalsförhandlingarna räcker för att hans lokaler ska betraktas som näringsidkarens fasta affärslokaler, förutsatt att detta deltagande är tillräckligt omfattande och innefattar en skyldighet för förmedlaren att förse konsumenten med den information som avses i artikel 5 i direktiv 2011/83.

113. Slutligen framgår syftet med de bestämmelser som nämns i punkten ovan av skäl 21 i direktiv 2011/83, enligt vilket konsumenten, när denne befinner sig utanför en näringsidkares fasta affärslokaler, kan stå under potentiellt psykologiskt tryck eller kan ställas inför ett överraskningsmoment, oavsett om konsumenten har beställt besöket av näringsidkaren eller inte.[36] Dessa bestämmelser är uppenbart inte avsedda att skydda konsumenter som spontant beger sig till affärslokaler där de kan förvänta sig att få erbjudanden om att ingå avtal. Jag är därför inte övertygad om att en konsument som vill anskaffa ett fordon blir överraskad när han eller hon vid ett besök i lokaler som tillhör en bilhandlare som är knuten till en bank som erbjuder leasingavtal möts av erbjudanden om att ingå ett sådant avtal.

114. Under dessa omständigheter föreslår jag att EU-domstolen ska besvara den sjätte frågan i mål C-38/21 på så sätt att artikel 2.9 i direktiv 2011/83 ska tolkas så, att affärslokaler som tillhör en person som agerar i näringsidkarens namn eller för dennes räkning, enligt definitionen i artikel 2.2 i direktivet, ska anses utgöra näringsidkarens ”fasta affärslokaler”. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att bedöma huruvida förmedlaren, under de särskilda omständigheter som föreligger i målet och i enlighet med nationell rätt, agerade i näringsidkarens namn eller för dennes räkning i syfte att förhandla om eller ingå det ifrågavarande leasingavtalet baserat på körsträcka.

3. Den sjunde frågan i mål C-38/21

115. Den hänskjutande domstolen har ställt denna fråga för att få klarhet i huruvida undantaget från ångerrätten i led l i artikel 16 i direktiv 2011/83 är tillämpligt på ett leasingavtal baserat på körsträcka såsom det som är omtvistat i det nationella målet.

[36] Dom av den 7 augusti 2018, Verbraucherzentrale Berlin (C-485/17, EU:C:2018:642, punkterna 33 och 34).

116. Artiklarna 9–15 i direktiv 2011/83 ger konsumenten ångerrätt efter att ha ingått ett distansavtal eller avtal utanför fasta affärslokaler, såsom dessa uttryck definieras i artikel 2.7 respektive 2.8 i nämnda direktiv, och beskriver villkoren och ordningen för att utöva denna rätt. Artikel 16 i direktiv 2011/83 innehåller undantag från ångerrätten, särskilt för avtal om tillhandahållande av tjänster som avser biluthyrning när det i avtalet anges att tjänsterna ska tillhandahållas en bestämd dag eller under en bestämd tidsperiod. Denna bestämmelse ska tolkas restriktivt, eftersom den utgör ett undantag från unionsrättsliga bestämmelser som syftar till att skydda konsumenterna. [37]

117. För det första, när det gäller frågan huruvida leasingavtal baserade på körsträcka utgör avtal om tillhandahållande av tjänster som avser biluthyrning, innebär uttrycket ”tjänster som avser biluthyrning” enligt rättspraxis att ”ett transportmedel ställs till konsumentens förfogande”. [38] EU-domstolen har även funnit att ett biluthyrningsavtal har till syfte att möjliggöra passagerartransport. [39] Mot bakgrund av dessa omständigheter kan det vid första anblicken förefalla som att ett leasingavtal baserat på körsträcka, vars syfte är att ställa ett motorfordon till en konsuments förfogande, omfattas av uttrycket ”tillhandahållande av … tjänster som avser biluthyrning”.

118. Det framgår emellertid av skäl 49 i direktiv 2011/83 att artikel 16.1 i direktivet har till syfte att skydda näringsidkaren mot den risk som är förenad med att näringsidkaren reserverar kapacitet som denne kan få svårt att fylla om ångerrätt utövas. [40] Det framgår även av EU-domstolens praxis att artikel 16.l i direktiv 2011/83 särskilt syftar till att skydda leverantörer av vissa tjänster så att de inte drabbas av oproportionerliga nackdelar till följd av att avbeställningar kan göras med kort varsel utan kostnad för, eller motivering från, konsumenten. [41] Till skillnad från kommissionen är jag inte övertygad om att det föreligger en sådan risk för outnyttjad kapacitet eller oproportionerliga nackdelar i samband med ett leasingavtal avseende ett motorfordon. Leasegivaren, som förblir ägare till fordonet, har möjlighet att nyttja det för andra ändamål, såsom uthyrning eller vidareförsäljning, för den händelse att ångerrätten utövas. Följaktligen anser jag att undantaget från ångerrätten i artikel 16.l i direktiv 2011/83 inte är tillämpligt i ett mål såsom det som är anhängigt vid den hänskjutande domstolen. I detta sammanhang vill jag även påpeka att det framgår av det faktum att undantaget är tillämpligt när det i avtalet anges att tjänsterna ska ”tillhandahållas en bestämd dag eller under en bestämd tidsperiod” att lagstiftarens avsåg att endast inbegripa korttidsuthyrning av bilar.

119. Under dessa omständigheter föreslår jag att EU-domstolen ska besvara den sjunde frågan i mål C-38/21 på så sätt att artikel 16.l i direktiv 2011/83 ska tolkas så, att det undantag som föreskrivs i denna bestämmelse inte är tillämpligt på leasingavtal baserade på körsträcka avseende motorfordon.

[37] Dom av den 14 maj 2020, NK (Ritningar för ett enfamiljshus) (C-208/19, EU:C:2020:382, punkt 40 och där angiven rättspraxis).

[38] Se, för ett liknande resonemang, dom av den 10 mars 2005, easyCar (C-336/03, EU:C:2005:150, punkterna 23, 26 och 27) och dom av den 12 mars 2020, Verbraucherzentrale Berlin (C-583/18, EU:C:2020:199, punkt 30).

[39] Dom av den 12 mars 2020, Verbraucherzentrale Berlin (C 583/18, EU:C:2020:199, punkt 34).

[40] Dom av den 31 mars 2022, CTS Eventim (C-96/21, EU:C:2022:238, punkt 44).

[41] Se, analogt, dom av den 10 mars 2005, easyCar (C-336/03, EU:C:2005:150, punkt 28).

4. Den åttonde frågan i mål C-38/21

120. Den hänskjutande domstolen har ställt denna fråga i huvudsak för att få klarhet i huruvida ett leasingavtal baserat på körsträcka såsom det här omtvistade kan klassificeras som ett ”distansavtal” i den mening som avses i artikel 2 a i direktiv 2002/65 och artikel 2.7 i direktiv 2011/83, när konsumenten endast har personlig kontakt med en förmedlare som förbereder avtalet och kan informera honom eller henne om den erbjudna tjänsten, men inte har befogenhet att ingå detta avtal för näringsidkarens räkning.

121. I artikel 2.7 i direktiv 2011/83 definieras *distansavtal* som varje köpe- eller tjänsteavtal som ingås mellan näringsidkaren och konsumenten med stöd av ett organiserat system för distansförsäljning eller tillhandahållande av tjänster på distans, utan att näringsidkaren och konsumenten samtidigt är fysiskt närvarande, enbart med utnyttjande av ett eller flera medel för distanskommunikation fram till och inbegripet den tidpunkt då avtalet ingås. Artikel 2 a i direktiv 2002/65 innehåller en mycket likartad definition. [42]

122. Enligt min mening har ett avtal inte ingåtts ”enbart” med utnyttjande av ett eller flera medel för distanskommunikation ”fram till och inbegripet den tidpunkt” då avtalet ingås, när en förmedlare, som agerar i näringsidkarens namn eller för dennes räkning, har deltagit i förhandlingarna om detta avtal genom att i konsumentens närvaro ge denne detaljerad information om avtalets innehåll och besvara hans eller hennes frågor.

123. I artikel 2.2 i direktiv 2011/83 definieras varje person som näringsidkare som agerar i denne näringsidkares namn eller för dennes räkning. Jag anser inte att det är avgörande att denna person inte har befogenhet att ingå avtalet i näringsidkarens namn eller för dennes räkning, eftersom det räcker med att vederbörande agerar i denna egenskap under avtalsförhandlingarna. I detta avseende framgår det av skäl 20 i direktiv 2011/83 att även om definitionen av distansavtal också omfattar situationer då konsumenten besöker affärslokalerna endast för att få upplysningar om varan eller tjänsten och de därpå följande förhandlingarna och ingåendet av avtalet sköts på distans, så betraktas ett avtal som förhandlas fram i näringsidkarens affärslokaler och slutligen ingås genom distanskommunikation inte som ett distansavtal.

124. I förevarande mål framgår det av den hänskjutande domstolens beskrivning av de faktiska omständigheterna att bilhandlaren i VK:s närvaro beräknade de olika delarna av leasingavtalet som baseras på körsträcka (leasingtid, handpenning och storleken på de månatliga leasingavgifterna), diskuterade dem med VK och hade rätt och möjlighet att besvara alla VK:s frågor. Under dessa omständigheter skulle man kunna se det som att VK inte bara fick upplysningar om ett leasingavtal baserat på körsträcka, utan att han snarare var ”fysiskt” närvarande vid förhandlingarna med bilhandlaren om detta avtal, som därför inte kan betraktas som ett distansavtal. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att, mot bakgrund av nationell rätt och de särskilda omständigheterna i målet, fastställa huruvida bilhandlaren hade befogenhet att agera i bankens namn eller för bankens räkning, åtminstone såvitt avsåg att förhandla om det ifrågavarande leasingavtalet som baseras på körsträcka, och huruvida denna bilhandlares medverkan kan jämställas med en förhandling.

[42] Jag begränsar min analys till artikel 2.7 i direktiv 2011/83 eftersom direktiv 2002/65 enligt min mening inte är tillämpligt på det omtvistade leasingavtalet som baseras på körsträcka.

125. För fullständighetens skull vill jag påpeka att den hänskjutande domstolen inte anger om avtalet ingicks med stöd av ett ”organiserat system för distansförsäljning eller tillhandahållande av tjänster på distans”.[43] Det ankommer återigen på den hänskjutande domstolen att kontrollera huruvida det förhåller sig på detta sätt.

126. Jag föreslår därför att EU-domstolen ska besvara den åttonde frågan i mål C-38/21 på så sätt att artikel 2.7 i direktiv 2011/83 ska tolkas så, att ett avtal inte kan klassificeras som ett distansavtal om en person, som agerar i näringsidkarens namn eller för dennes räkning, deltar i avtalsförhandlingarna i fysisk närvaro av konsumenten. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att bedöma huruvida förmedlaren, under de särskilda omständigheter som föreligger i målet och i enlighet med nationell rätt, agerade i näringsidkarens namn eller för näringsidkarens räkning i samband med förhandlingarna om leasingavtalet som baseras på körsträcka.

5. Slutsatser i denna del

127. Om den hänskjutande domstolen, mot bakgrund av EU-domstolens svar, skulle finna att det omtvistade leasingavtalet som baseras på körsträcka utgör ett avtal utanför fasta affärslokaler eller ett distansavtal och att det undantag från ångerrätten som föreskrivs i artikel 16 l i direktiv 2011/83 inte är tillämpligt på avtalet, bör den i princip dra slutsatsen att VK åtnjöt denna rätt med stöd av artikel 9.1 i direktivet.[44]

128. Under sådana omständigheter måste den hänskjutande domstolen fortfarande fastställa huruvida VK utövade denna rätt inom den tidsfrist som fastställs i artikel 9.2 i direktiv 2011/83, eventuellt jämförd med artikel 10 i detta direktiv. Eftersom det inte kan uteslutas att VK hade en sådan ångerrätt, är den tredje och den fjärde fråga som den hänskjutande domstolen har ställt i mål C-38/21 relevanta för att lösa tvisten i det nationella målet.[45] När det gäller svaret på den fjärde frågan i mål C-38/21, som EU-domstolen har uppmanat mig att överväga, hänvisar jag till min bedömning av motsvarande fråga i målen C-47/21 och C-232/21, vilken redovisas i punkterna 149–158 i förevarande förslag till avgörande.

B. Målen C-47/21 och C-232/21

1. Den första frågan i målen C-47/21 och C-232/21

129. Den första frågan i målen C-47/21 och C-232/21 avser i huvudsak huruvida direktiv 2008/48 utgör hinder för en nationell lagstiftning som stadfäster en rättslig presumtion för att näringsidkaren uppfyller sin skyldighet att informera konsumenten om ångerrätten genom att i avtalet inbegripa en klausul som motsvarar en lagstadgad mall som inte uppfyller kraven i detta direktiv. Måste den hänskjutande domstolen i så fall underlåta att tillämpa denna nationella lagstiftning?

[43] Se artikel 2.7 i direktiv 2011/83.

[44] Om den hänskjutande domstolen däremot skulle finna att det omtvistade leasingavtalet som baseras på körsträcka inte utgör ett avtal utanför fasta affärslokaler eller ett distansavtal, eller att så är fallet, men att det undantag från ångerrätten som föreskrivs i artikel 16 l i direktiv 2011/83 är tillämpligt på avtalet, bör den hänskjutande domstolen i princip dra slutsatsen att VK inte hade någon sådan rätt.

[45] I sitt tillägg till den ursprungliga begäran om förhandsavgörande har den hänskjutande domstolen angett att för det fall att EU-domstolen skulle finna att det omtvistade leasingavtalet som baseras på körsträcka inte faller inom tillämpningsområdet för direktiv 2008/48, så är den första och den andra frågan i mål C-38/21 inte längre relevanta.

130. När det gäller den första delen av frågan innehåller vart och ett av de låneavtal som är omtvistade i målen C-47/21 och C-232/21 en klausul som innebär att ångerfristen börjar löpa när avtalet har ingåtts, men inte förrän låntagaren har fått all den obligatoriska information som avses i § 492 stycke 2 BGB. Nämnda bestämmelse hänvisar till artikel 247 §§ 6–13 EGBGB, som i sin tur hänvisar till andra bestämmelser i BGB. En sådan klausul är i praktiken identisk med den klausul som EU-domstolen i sin dom i målet Kreissparkasse Saarlouis ansåg strida mot artikel 10.2 p i direktiv 2008/48. [46]

131. Klausulen i ovannämnda låneavtal motsvarar också den mall som angavs i den då gällande versionen av bilaga 7 till EGBGB. [47] Genom artikel 247 § 6 stycke 2 tredje meningen och artikel 247 § 12 stycke 1 tredje meningen EGBGB stadfästs en laglighetspresumtion av innebörd att avtalet presumeras uppfylla de lagstadgade kraven på information om ångerrätten när det innehåller en klausul som motsvarar denna mall.

132. Vad gäller den information som avses i artikel 10 i direktiv 2008/48 har EU-domstolen slagit fast att artikel 10.2 p i direktivet utgör hinder för att det i ett kreditavtal hänvisas till en nationell bestämmelse som i sin tur hänvisar till andra bestämmelser i den aktuella medlemsstatens lagstiftning. Härav följer att nationell lagstiftning som stadfäster en presumtion för laglighet, såsom beskrivs i punkt 131 i förevarande förslag till avgörande, också är oförenlig med detta direktiv. De flesta av parterna i de aktuella målen inför EU-domstolen tycks dela denna uppfattning. Den tyska regeringen har till och med, såväl i sitt skriftliga yttrande som vid förhandlingen, understrukit att den lagstadgade mall som anges i bilaga 7 till EGBGB ändrades med verkan från och med den 15 juni 2021 för att efterkomma EU-domstolens tolkning i domen i målet Kreissparkasse Saarlouis. [48]

133. Den andra delen av denna fråga avser de rättsliga konsekvenserna av att den laglighetspresumtion som stadfästs i artikel 247 § 6 stycke 2 tredje meningen och artikel 247 § 12 stycke 1 tredje meningen EGBGB befinns vara oförenlig med direktiv 2008/48.

134. Det följer av fast rättspraxis att den tolkning av en unionsbestämmelse som EU-domstolen gör innebär att den aktuella bestämmelsens innebörd och tillämpningsområde klargörs och förtydligas, såsom den ska tolkas och tillämpas, eller borde ha tolkats och tillämpats från och med dess ikraftträdande. En sålunda tolkad regel ska tillämpas av domstolarna även beträffande rättsförhållanden som har uppkommit före avkunnandet av den dom i vilken begäran om tolkning prövas, om villkoren för att väcka talan vid behörig domstol om tillämpningen av den nämnda rättsregeln är uppfyllda i övrigt. [49] Det är också fast rättspraxis att det åligger de nationella domstolarna att i möjligaste mån tolka sin nationella rätt på ett sätt som är förenligt med unionsrätten, och att ge enskilda rätt till skadestånd när deras rättigheter har åsidosatts till följd av att en medlemsstat gjort sig skyldig till en överträdelse av unionsrätten. [50] I detta avseende kan en nationell domstol inte med fog förklara att det är omöjligt för den att tolka en nationell bestämmelse i överensstämmelse med unionsrätten enbart av den anledningen att den bestämmelsen har tolkats på ett sätt som inte är förenligt med unionsrätten. [51]

[46] Se ovan fotnot 16.

[47] Vid tidpunkten för omständigheterna i det nationella målet preciserades inte all den information som måste lämnas till låntagaren i mallen i bilaga 7 till EGBGB, utan där hänvisades endast till § 492 stycke 2 BGB.

[48] Se fotnot 16 i förevarande förslag till avgörande.

[49] Dom av den 5 september 2019, Pohotovosť (C-331/18, EU:C:2019:665, punkt 53 och där angiven rättspraxis).

[50] Dom av den 18 januari 2022, Thelen Technopark Berlin (C-261/20, EU:C:2022:33, punkt 26 och där angiven rättspraxis).

[51] Dom av den 5 september 2019, Pohotovosť (C-331/18, EU:C:2019:665, punkt 55).

135. Den nationella domstolens skyldighet att beakta ett direktivs innehåll vid tolkningen och tillämpningen av relevanta bestämmelser i nationell rätt begränsas dock av allmänna rättsprinciper. Den kan inte heller tjäna som grund för att nationell rätt tolkas *contra legem*.[52] I förevarande mål har den hänskjutande domstolen angett att Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen) har slagit fast att en tolkning av de aktuella nationella bestämmelserna som är förenlig med direktiv 2008/48 inte är möjlig och således skulle vara *contra legem*. C. Bank, Volkswagen Bank, Audi Bank och den tyska regeringen har anslutit sig till denna uppfattning.

136. För det fall att det inte är möjligt att tolka nationell rätt i enlighet med kraven i unionsrätten, åligger det den nationella domstol som inom ramen för sin behörighet ska tillämpa unionsbestämmelser att, mot bakgrund av principen om unionsrättens företräde, säkerställa att dessa bestämmelser ges full verkan genom att, med stöd av sin egen behörighet, vid behov, underlåta att tillämpa nationell lagstiftning som strider mot unionsbestämmelserna, även senare sådan, utan att vare sig begära eller avvakta ett föregående upphävande av denna genom ett lagstiftnings- eller annat konstitutionellt förfarande.[53] Däremot kan en unionsrättslig bestämmelse som saknar direkt effekt inte som sådan åberopas inom ramen för en unionsrättslig tvist, i syfte att en nationell bestämmelse som strider mot unionsrätten inte ska tillämpas.[54]

137. I förevarande mål är det inte nödvändigt att fastställa om de omtvistade bestämmelserna i direktiv 2008/48 har direkt effekt. Såsom EU-domstolen nyligen erinrade om i sin dom i målet Thelen Technopark Berlin[55] och såsom C. Bank, Volkswagen Bank, Audi Bank, den tyska regeringen och kommissionen har påpekat i sina skriftliga yttranden, följer det av fast rättspraxis att ett direktiv inte i sig kan ge upphov till skyldigheter för en enskild och således inte som sådant kan åberopas gentemot denne vid en nationell domstol. Eftersom de nationella målen rör tvister mellan konsumenter och privatägda banker, kan den hänskjutande domstolen inte åläggas att underlåta att tillämpa de omtvistade nationella bestämmelserna enbart med hänvisning till direktiv 2008/48.

138. Såsom kommissionen har gjort gällande i sitt skriftliga yttrande kan Förbundsrepubliken Tyskland ändå ådra sig utomobligatoriskt skadeståndsansvar på den grunden att dess nationella lagstiftning stred mot direktiv 2008/48. Såsom EU-domstolen även erinrade om i domen i målet Thelen Technopark Berlin[56] kan den part som lidit skada till följd av att nationell rätt inte är förenlig med unionsrätten åberopa den rättspraxis som följer av domen i de förenade målen Francovich m.fl.[57] för att i förekommande fall erhålla ersättning för den uppkomna skadan.

139. Mot bakgrund av vad som anförts ovan föreslår jag att EU-domstolen ska besvara den första frågan i målen C-47/21 och C-232/21 på så sätt att artikel 10.2 p i direktiv 2008/48, jämförd med artikel 14.1 i samma direktiv, ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell bestämmelse, såsom den som är omtvistad i de nationella målen, som stadfäster en laglighetspresumtion som innebär att ett kreditavtal som innehåller en klausul som motsvarar en lagstadgad mall presumeras uppfylla de nationella lagstadgade kraven på information om ångerrätten, trots att mallen inte uppfyller kraven i artikel 10.2 p i detta direktiv. En nationell domstol som prövar en tvist mellan enskilda är inte skyldig att, enbart med hänvisning till unionsrätten, underlåta att

[52] Dom av den 18 januari 2022, Thelen Technopark Berlin (C-261/20, EU:C:2022:33, punkt 28 och där angiven rättspraxis).

[53] Dom av den 24 juni 2019, Popławski (C-573/17, EU:C:2019:530, punkt 58 och där angiven rättspraxis).

[54] Ibidem, punkt 62.

[55] Dom av den 18 januari 2022, Thelen Technopark Berlin (C-261/20, EU:C:2022:33, punkt 32 och där angiven rättspraxis).

[56] Ibidem, punkt 41 och där angiven rättspraxis.

[57] Dom av den 19 november 1991, Francovich m.fl. (C-6/90 och C-9/90, EU:C:1991:428).

tillämpa sådana nationella bestämmelser, även om de strider mot artikel 10.2 p i direktiv 2008/48, utan att det påverkar rätten för en part som lidit skada till följd av att nationell rätt inte är förenlig med unionsrätten att begära ersättning för den uppkomna skadan.

140. Mot bakgrund av det svar som föreslås på denna fråga anser jag att det inte finns någon anledning att ta ställning till den tyska regeringens begäran om att begränsa verkningarna av EU-domstolens dom till dagen för dess avkunnande. Det kan konstateras att denna begäran görs för det fall EU-domstolen skulle anse att ”begreppet laglighetspresumtion i sig, det vill säga oavsett huruvida denna presumtion är tillämplig under förhållanden som är förenliga med artiklarna 10 och 14 i direktiv [2008/48] eller inte, strider mot unionsrätten” eller att presumtionen inte ska tillämpas eftersom den strider mot artikel 10.2 p i direktiv 2008/48 som är direkt tillämplig. Ingen av dessa två situationer föreligger här.

2. Den andra frågan i målen C-47/21 och C-232/21

141. Den andra frågan, som består av flera delfrågor, avser den information som konsumentkreditavtal ska innehålla i enlighet med artikel 10.2 i direktiv 2008/48. Den hänskjutande domstolen vill bland annat få klarhet i huruvida ångerfristen enligt artikel 14.1 i detta direktiv börjar löpa först när den tillhandahållna informationen är fullständig och korrekt. Om så inte är fallet, vill den ha besked om vilka kriterier som avgör från och med vilken tidpunkt denna ångerfrist ska anses börja löpa.

142. Syftet med kravet att kreditavtalet på ett klart och kortfattat sätt ska innehålla de uppgifter som avses i artikel 10.2 i direktiv 2008/48 är att konsumenten ska kunna känna till sina rättigheter och skyldigheter enligt avtalet.[58] För att avtalet ska kunna fullgöras på ett korrekt sätt och, i synnerhet, för att konsumenten ska kunna utöva sina rättigheter, däribland ångerrätten, är det nödvändigt att vederbörande känner till och förstår denna information.[59] Såsom EU-domstolen konstaterade i domen i målet Kreissparkasse Saarlouis bidrar detta krav till att det mål som eftersträvas med direktiv 2008/48 kan uppnås. Detta mål består, vad gäller konsumentkrediter, i att få till stånd en fullständig och tvingande harmonisering av vissa betydande områden som anses nödvändig för att kunna tillförsäkra alla konsumenter i unionen ett högt och likvärdigt konsumentskydd som tillvaratar deras intressen och för att underlätta införandet av en välfungerande inre marknad för konsumentkrediter.[60]

143. Såsom kommissionen med rätta har påpekat i sitt skriftliga yttrande är artikel 10.2 i direktiv 2008/48 ett uttryck för det skyddssystem som införts genom nämnda direktiv, vilket grundar sig på tanken att konsumenten befinner sig i underläge i förhållande till kreditgivaren, i fråga om såväl förhandlingsposition som informationsnivå, vilket medför att konsumenten godkänner villkor som kreditgivaren har utformat i förväg, utan att kunna påverka villkorens innehåll.[61]

[58] Se skäl 31 i direktiv 2008/48 och domen i målet Kreissparkasse Saarlouis (punkt 35 och där angiven rättspraxis). Se även förslag till avgörande av generaladvokat G. Hogan i de förenade målen Volkswagen Bank m.fl. (C-33/20, C-155/20 och C-187/20, EU:C:2021:629, punkt 46).

[59] Domen i målet Kreissparkasse Saarlouis (punkt 45).

[60] Ibidem, punkt 36 och där angiven rättspraxis. Se även skäl 9 i direktiv 2008/48.

[61] Se, analogt, dom av den 1 oktober 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, punkt 39 och där angiven rättspraxis).

144. När artikel 10.2 och artikel 14.1 andra stycket b) i direktiv 2008/48 läses tillsammans framgår det att ångerfristen på 14 kalenderdagar börjar löpa från och med den dag då kreditavtalet ingås om avtalet innehåller all obligatorisk information. Om konsumenten inte erhåller all obligatorisk information den dagen, börjar ångerfristen på 14 kalenderdagar löpa från och med den dag då konsumenten får den information som saknas.

145. Med hänsyn till syftet med artikel 10.2 i direktiv 2008/48, såsom det har beskrivits i punkt 142 i förevarande förslag till avgörande, och den omständigheten att den information som avses i denna bestämmelse ska anges ”på ett klart och kortfattat sätt”, anser jag, i likhet med kommissionen, att denna obligatoriska information ska anses inte ha blivit inkluderad i den mening som avses i direktivet om den är så ofullständig eller materiellt felaktig att innehållet är vilseledande för konsumenten vad gäller dennes rättigheter och skyldigheter.[62] Det ankommer det på den hänskjutande domstolen att avgöra om det faktiskt förhåller sig så i de här fallen.

146. Jag övertygas inte av de argument som framförts av C. Bank, Volkswagen Bank, Audi Bank och den tyska regeringen med hänvisning till att det redan i nationell rätt föreskrivs påföljder för det fall att felaktig obligatorisk information inbegrips i kreditavtalet, varför det vore oproportionerligt att kräva att ångerfristen inte ska börja löpa i enlighet med artikel 14.1 andra stycket b) i direktiv 2008/48. Att ångerfristen inte börjat löpa är en direkt följd av att kreditgivaren har underlåtit att delge konsumenten den obligatoriska information som avses i artikel 10.2 i direktivet. Eftersom den föreskriver fullständig harmonisering kan medlemsstaterna inte bortse från eller åsidosätta artikel 14.1 i direktiv 2008/48. Med den modifiering som anges i punkt 145 i förevarande förslag till avgörande kan detta krav således inte anses oproportionerligt.

147. Jag vill tillägga att det, i motsats till vad svarandebankerna har gjort gällande, inte är fråga om någon ”evig ångerfrist”. Som jag kommer att redogöra för i punkt 150 i förevarande förslag till avgörande, kan den ångerrätt som föreskrivs i artikel 14 i direktiv 2008/48 inte längre utövas när parterna har genomfört avtalet fullt ut.

148. Mot bakgrund av vad som anförts ovan föreslår jag att EU-domstolen ska besvara den andra frågan i målen C-47/21 och C-232/21 på så sätt att artikel 14.1 andra stycket led b i direktiv 2008/48 ska tolkas så, att ångerfristen inte börjar löpa förrän konsumenten har fått den obligatoriska information som krävs enligt artikel 10.2 i nämnda direktiv på ett fullständigt och materiellt korrekt sätt, såvida inte den ofullständiga eller felaktiga information som tillhandahållits är av sådan natur att den inte påverkar konsumentens möjlighet att bedöma vidden av sina rättigheter och skyldigheter, vilket det ankommer på den nationella domstolen att bedöma.

3. Den fjärde frågan i målen C-47/21 och C-232/21

149. Den hänskjutande domstolen har ställt den fjärde frågan i målen C-47/21 och C-232/21[63] för att få klarhet i huruvida, och under vilka förutsättningar, en konsument kan anses missbruka sin ångerrätt i samband med ett konsumentkreditavtal. EU-domstolen har bett mig att inrikta min

[62] På den sistnämnda punkten kan det noteras att EU-domstolen i domen i målet Home Credit Slovakia slog fast att vissa av de uppgifter som nämns i artikel 10.2 i direktiv 2008/48 till sin natur inte påverkar konsumentens möjlighet att bedöma vidden av sitt åtagande. Så är exempelvis fallet med den behöriga tillsynsmyndighetens namn och adress enligt artikel 10.2 led v i samma direktiv (dom av den 9 november 2016, C-42/15, EU:C:2016:842, punkt 72).

[63] Såsom konstateras i punkt 128 i förevarande förslag till avgörande gäller de överväganden som redovisas nedan även för den fjärde frågan i mål C-38/21.

analys på två aspekter, nämligen dels möjligheten att motivera en begränsning av ångerrätten med hänvisning till konsumentens beteende efter att ha utövat denna ångerrätt, dels huruvida konsumenten kan utöva sin ångerrätt när parterna har genomfört kreditavtalet till fullo. [64]

150. När det gäller den andra aspekten av denna fråga delar jag förslag till avgörande av generaladvokaten Hogans synsätt i de förenade målen Volkswagen Bank m.fl. [65] Efter att ha konstaterat att det genom artikel 14.1 i direktiv 2008/48 införs en *ångerrätt* och inte en rätt till *uppsägning* och att fullgörandet av ett avtal är det naturliga sättet att utplåna avtalsskyldigheter, drog han slutsatsen att denna bestämmelse ska tolkas så, att den ångerrätt som föreskrivs i den bestämmelsen inte längre kan utnyttjas när kreditavtalet har genomförts till fullo av båda parterna. Hans slutsats bekräftas genom skäl 34 i direktiv 2008/48. Där anges att det i det direktivet fastställs en ångerrätt på villkor som liknar dem som anges i direktiv 2002/65, medan det i artikel 6.2 c i det sistnämnda direktivet anges att den ångerrätt som fastställs i det direktivet inte ska tillämpas på ”avtal som båda parter har fullgjort på konsumentens uttryckliga begäran, innan konsumenten har utövat sin ångerrätt”. Generaladvokat Hogan konstaterade vidare att syftet med de informationskrav som fastställs i artikel 10 i direktiv 2008/48 är att ge konsumenterna möjlighet att känna till omfattningen av sina rättigheter och skyldigheter under fullgörandet av avtalet. Dessa skyldigheter tjänar inget ytterligare syfte när avtalet har fullgjorts i sin helhet.

151. Vad gäller den första aspekten bekräftade EU-domstolen i sin dom i de förenade målen Volkswagen Bank m.fl., efter att ha konstaterat att direktiv 2008/48 inte innehåller några bestämmelser som reglerar frågan huruvida konsumenten har missbrukat sina rättigheter enligt direktivet, den allmänna unionsrättsliga principen att enskilda inte får åberopa bestämmelser i unionsrätten på ett sätt som är bedrägligt eller utgör missbruk. [66] EU-domstolen prövade således huruvida konsumentens utövande av sin ångerrätt, enligt artikel 14.1 i direktivet, inte begränsades till följd av tillämpningen av denna allmänna princip i det målet. [67]

152. Jag rekommenderar denna analys till EU-domstolen. Artikel 14 i direktiv 2008/48 ger uttryckligen konsumenten rätt att frånträda ett kreditavtal. Utövandet av denna rättighet måste vara förenligt med unionsrätten, där det allmänna förbudet mot rättsmissbruk är en integrerad del. Jag delar återigen den åsikt som generaladvokat Hogan gav uttryck för i sitt förslag till avgörande i de förenade målen Volkswagen Bank m.fl. att möjligheten att åberopa rättsmissbruk när en person utnyttjar en rättighet som hon eller han tillerkänns genom unionsrätten uteslutande ska bedömas med hänsyn till denna princip och inte med hänsyn till kraven i nationell rätt. [68]

153. I domen i målet Cussens m.fl., som gällde ett överklagande av en vägran att undanta försäljning av fast egendom från mervärdesskatteplikt, slog EU-domstolen fast att förbudet mot förfarandemissbruk, i avsaknad av nationella bestämmelser som ger denna princip verkan, kan tillämpas direkt i den nationella rättsordningen för att motivera en sådan vägran, utan att det

[64] Denna andra aspekt av frågan är relevant i mål C-232/21, där BQ har återbetalat lånet i sin helhet.

[65] Förslag till avgörande av generaladvokat G. Hogan i de förenade målen Volkswagen Bank m.fl. (C-33/20, C-155/20 och C-187/20, EU:C:2021:629, punkterna 106–108).

[66] Tillämpningen av unionsbestämmelser kan nämligen inte utsträckas till att omfatta sådana förfaranden som genomförs i syfte att erhålla förmåner enligt unionsrätten genom bedrägeri eller missbruk (dom av den 6 februari 2018, Altun m.fl., C-359/16, EU:C:2018:63, punkt 49 och där angiven rättspraxis).

[67] Dom av den 9 september 2021, Volkswagen Bank m.fl. (C-33/20, C-155/20 och C-187/20, EU:C:2021:736, punkterna 120 och 121).

[68] Förslag till avgörande av generaladvokat G. Hogan i de förenade målen Volkswagen Bank m.fl. (C-33/20, C-155/20 och C-187/20, EU:C:2021:629, punkt 112).

strider mot principerna om rättssäkerhet och skydd för berättigade förväntningar.[69] Av denna rättspraxis och av vad som anges i punkt 152 i förevarande förslag till avgörande kan slutsatsen dras att det inte är nödvändigt för den tyska lagstiftaren att anta en lag som bemyndigar den nationella domstolen att begränsa utövandet av ångerrätten när detta kan anses otillbörligt.[70]

154. Såsom framgår av fast rättspraxis krävs det för att det ska kunna fastställas att det är fråga om ett missbruk dels att det föreligger vissa objektiva förhållanden, av vilka det – trots att de villkor som uppställs i tillämplig unionsrätt formellt sett är uppfyllda – framgår att syftet med de berörda unionsbestämmelserna inte har uppnåtts, dels att det föreligger en subjektiv faktor, nämligen en avsikt att erhålla en förmån som följer av denna unionsrätt genom att konstruera de omständigheter som krävs för att erhålla den.[71] EU-domstolen kan visserligen, när den avger ett förhandsavgörande, i förekommande fall, bidra med preciseringar för att vägleda den nationella domstolen vid dess tolkning. Det ankommer emellertid på den nationella domstolen att pröva huruvida rekvisiten för förfaranden som utgör missbruk är uppfyllda i det nationella målet med beaktande av alla relevanta omständigheter.[72]

155. I sin dom i de förenade målen Volkswagen Bank m.fl. begränsade EU-domstolen sin bedömning till de objektiva förhållandena och slog fast att om näringsidkaren inte har lämnat de uppgifter som avses i artikel 10 i direktiv 2008/48 till konsumenten och konsumenten beslutar sig för att frånträda kreditavtalet efter fristen på fjorton dagar efter det att avtalet ingåtts, kan näringsidkaren inte göra gällande att konsumenten har missbrukat sin ångerrätt, även om den tid som förflutit mellan avtalets ingående och konsumentens frånträdande är betydande. EU-domstolen kom till denna slutsats efter att ha konstaterat att det mål som eftersträvas med artikel 14 i direktiv 2008/48 består i att göra det möjligt för konsumenten att välja det avtal som är bäst motsvarar hans eller hennes behov. En konsument kan således, inom den betänketid som föreskrivs för att utöva ångerrätten, frånträda ett avtal som, efter det att det ingåtts, visar sig inte motsvara konsumentens behov. Målet med artikel 14.1 andra stycket b i direktiv 2008/48 är vidare att säkerställa att konsumenten får all den information han eller hon behöver för att kunna bedöma omfattningen av sin avtalsförpliktelse och att det ska få negativa konsekvenser för näringsidkaren om denne inte lämnar ut den informationen till konsumenten.[73]

156. Jag delar den uppfattning som svarandebankerna i de nationella målen och den tyska regeringen har framfört, nämligen att EU-domstolen genom sitt ställningstagande inte uteslöt möjligheten att konsumentens utnyttjande av sin ångerrätt, i konkreta fall präglade av särskilda omständigheter som går utöver enbart tidens gång, skulle kunna anses vara otillbörligt.[74] Mer specifikt anser jag att det i princip kan vara möjligt att dra slutsatsen av konsumentens beteende efter frånträdet att han eller hon missbrukade den rätt som följer av artikel 14.1 i direktiv 2008/48. Eftersom de nationella domstolarna vid prövningen av huruvida det är fråga om rättsmissbruk ska beakta alla omständigheter i det aktuella fallet, kan de även beakta omständigheter som uppkommit före och efter frånträdet av ett avtal.[75]

[69] Dom av den 22 november 2017, Cussens m.fl. (C-251/16, EU:C:2017:881, punkt 44).

[70] Se i detta avseende, den hänskjutande domstolens fjärde fråga punkt b.

[71] Dom av den 9 september 2021, Volkswagen Bank m.fl. (C-33/20, C-155/20 och C-187/20, EU:C:2021:736, punkt 122 och där angiven rättspraxis).

[72] Dom av den 14 april 2016, Cervati och Malvi (C-131/14, EU:C:2016:255, punkt 35 och där angiven praxis).

[73] Dom av den 9 september 2021, Volkswagen Bank m.fl. (C-33/20, C-155/20 och C-187/20, EU:C:2021:736, punkterna 123–126).

[74] Kommissionen har även förklarat att när både objektiva och subjektiva omständigheter tyder på missbruk från konsumentens sida, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att bedöma, kan konsumenten i undantagsfall hindras från att utöva sin ångerrätt.

[75] Se, för ett liknande resonemang, dom av den 13 mars 2014, SICES m.fl. (C-155/13, EU:C:2014:145, punkt 34).

157. Konsumentens beteende efter det att avtalet har frånträtts kan nämligen tyda på att målet med artikel 14 i direktiv 2008/48, såsom det har beskrivits i punkt 155 i förevarande förslag till avgörande, faktiskt inte har uppnåtts eller, med andra ord, att resultatet av att ångerrätten utövats strider mot detta mål. Genom att beakta detta beteende är det också möjligt att dra slutsatser beträffande förekomsten av ett subjektivt rekvisit och, mer specifikt, att fastställa att konsumenten har utövat sin ångerrätt i det enda syftet att på ett konstruerat sätt uppnå en ekonomisk fördel som inte föreskrivs i unionsrätten.

158. Mot bakgrund av vad som ovan anförts föreslår jag att EU-domstolen ska tolka artikel 14.1 i direktiv 2008/48 så, att den ångerrätt som föreskrivs i denna artikel inte längre kan utövas när kreditavtalet har genomförts fullt ut av avtalsparterna. Denna bestämmelse utgör inte hinder för att nationella domstolar, i konkreta fall präglade av särskilda omständigheter som går utöver enbart tidens gång, prövar huruvida konsumentens utövande av sin ångerrätt kan anses vara otillbörligt. För att fastställa att ett sådant missbruk föreligger i ett konkret fall ska den nationella domstolen beakta alla relevanta omständigheter, inbegripet, där så är lämpligt, händelser som inträffat efter det att avtalet frånträddes.

4. Den femte frågan i målen C-47/21 och C-232/21

159. Den hänskjutande domstolen har ställt den femte frågan i målen C-47/21 och C-232/21 för att få klarhet i huruvida artikel 14.1 i direktiv 2008/48 utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken en konsument, när ett kreditavtal som konsumenten har frånträtt är knutet till ett köpeavtal, kan begära återbetalning av avbetalningarna på lånet först efter att ha återlämnat det köpta objektet till långivaren eller ha styrkt att han eller hon har skickat tillbaka det till kreditgivaren. Den hänskjutande domstolen vill även få klarhet i huruvida de slutsatser som Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen) dragit beträffande detta krav på föregående återlämnande i civilprocessen är förenliga med unionsrätten.

160. Såsom kommissionen med rätta har påpekat innehåller direktiv 2008/48 inte någon bestämmelse som behandlar konsekvenserna av att ett kreditavtal frånträds för ett köpeavtal som är knutet till detta avtal. [76]

161. Jag delar den tyska regeringens och kommissionens ståndpunkt att det under sådana omständigheter ankommer på medlemsstaterna att definiera dessa konsekvenser i sin nationella lagstiftning. Skäl 35 i direktiv 2008/48 bekräftar detta synsätt, eftersom det där föreskrivs att om en konsument frånträder ett kreditavtal genom vilket han har erhållit varor, bör detta direktiv ”inte påverka tillämpningen av någon bestämmelse i medlemsstaterna i frågor som rör återlämnande av varorna eller frågor med sådan anknytning”. [77]

162. I förevarande mål framgår det av den tyska regeringens skriftliga yttrande att de omtvistade nationella bestämmelserna grundar sig på artikel 13.3 i direktiv 2011/83. Denna lösning kan inte kritiseras i sig, förutsatt att dessa regler varken är mindre förmånliga än dem som avser liknande talan som grundas på nationell rätt (likvärdighetsprincipen) eller medför att det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt att utöva de rättigheter som konsumenterna tillerkänns enligt unionsrätten (effektivitetsprincipen). [78]

[76] Ett sådant kreditavtal kan betraktas som ett ”kombinerat kreditavtal” när villkoren i artikel 3 n i direktiv 2008/48 är uppfyllda.

[77] Se även förslag till avgörande av generaladvokat G. Hogan i de förenade målen Volkswagen Bank m.fl. (C-33/20, C-155/20 och C-187/20, EU:C:2021:629, punkterna 126–128).

[78] Se, för ett liknande resonemang, dom av den 16 juli 2020, Caixabank och Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 och C-259/19, EU:C:2020:578, punkt 83).

163. Den hänskjutande domstolen har inte begärt att EU-domstolen ska bistå den i dess bedömning av huruvida de omtvistade nationella bestämmelserna är förenliga med likvärdighetsprincipen, och EU-domstolen har inte heller tillgång till några uppgifter som skulle kunna föranleda tvivel om deras förenlighet med denna princip.

164. När det gäller effektivitetsprincipen är jag, mot bakgrund av den information som EU-domstolen har tillgång till och med förbehåll för den hänskjutande domstolens kontroll, inte övertygad om att inte kravet på föregående återlämnande i allmänhet gör det praktiskt taget omöjligt eller orimligt svårt för konsumenten att utöva sin ångerrätt enligt artikel 14.1 i direktiv 2008/48. De farhågor som den hänskjutande domstolen har gett uttryck för grundar sig i huvudsak på förutsättningen att kreditgivaren kommer att ifrågasätta giltigheten av frånträdet och att konsumenten måste vidta rättsliga åtgärder för att återfå de månatliga avbetalningar som redan betalats. Om det i samband med en sådan talan skulle visa sig att det föregående återlämnandet inte var berättigat, måste konsumenten försöka återta det och därmed utsätta sig för risken för ytterligare rättstvister. Om det föregående återlämnandet var berättigat, måste konsumenten hävda sitt krav på återbetalning utan att kunna behålla fordonet. Den hänskjutande domstolen har också hänvisat till den omständigheten att motorfordon ofta är en förutsättning för yrkesmässig verksamhetsutövning och binder betydande kapitalbelopp. Om konsumenterna måste återlämna motorfordonen till kreditgivarna utan att veta om frånträdet är giltigt, och därmed även utan att veta när de kommer att få återbetalning av gjorda avbetalningar så att de kan förvärva ersättningsfordon, kommer detta att avskräcka dem från att utöva sin rätt att frånträda avtalet.

165. De olika överväganden som den hänskjutande domstolen redogör för förefaller vara av spekulativ karaktär. De räcker inte för att fastställa att kravet på föregående återlämnande skapar ett väsentligt hinder som sannolikt kommer att avskräcka konsumenterna från att utöva ångerrätten. Såsom svarandebankerna och den tyska regeringen förklarade både i sina skriftliga yttranden och vid förhandlingen, utan att bli motsagda i sak, är det ganska vanligt att konsumenten, efter att ha utnyttjat sin ångerrätt, inte lämnar tillbaka fordonet utan fortsätter att använda det utan att kompensera kreditgivaren för dess värdeminskning under denna period.

166. Jag är än mindre övertygad om att effektivitetsprincipen har åsidosatts i förevarande mål eftersom det i artikel 13.3 i direktiv 2011/83 föreskrivs att näringsidkaren, för det fall att konsumenten frånträder ett köpeavtal som omfattas av detta direktiv, får hålla inne återbetalningen av alla belopp som betalats till dess att han har fått tillbaka varorna eller till dess att konsumenten har styrkt att han har skickat tillbaka varorna.

167. Den andra delen av den femte frågan bör enligt min mening besvaras på samma sätt som den första. Såsom den tyska regeringen har förklarat i sitt skriftliga yttrande är Bundesgerichtshofs (Federala högsta domstolen) analogivisa tillämpning av § 322 stycke 2 BGB endast en processuell konsekvens av kravet på föregående återlämnande.

168. Under dessa omständigheter föreslår jag att EU-domstolen ska besvara den femte frågan i målen C-47/21 och C-232/21 på så sätt att artikel 14.1 i direktiv 2008/48 ska tolkas så, att den inte utgör hinder för en nationell bestämmelse enligt vilken, när det gäller kreditavtal som är knutna till ett köpeavtal, konsumentens anspråk mot kreditgivaren på återbetalning av gjorda avbetalningar på lånet efter att ha utövat sin ångerrätt med giltig verkan inte uppstår förrän konsumenten har återlämnat det köpta objektet till kreditgivaren eller styrkt att han eller hon har

skickat tillbaka det till kreditgivaren, och en talan som konsumenten väcker om återbetalning av de gjorda avbetalningarna på lånet, efter att ha återlämnat det köpta objektet, ska avvisas om kreditgivaren inte är i dröjsmål med mottagandet av detta objekt.

VI. Förslag till avgörande

169. Mot bakgrund av vad som anförts ovan föreslår jag att EU-domstolen ska besvara de frågor som ställts av Landgericht Ravensburg (Regiondomstolen i Berlin, Tyskland) på följande sätt:

1. Leasingavtal baserade på körsträcka avseende motorfordon med en löptid på cirka två till tre år som ingås med hjälp av ett standardformulär som utesluter normal hävningsrätt, och i vilka det inte, vare sig enligt avtalet i sig eller något annat enskilt avtal, föreskrivs någon skyldighet för konsumenten att förvärva avtalsobjektet, varvid en sådan skyldighet ska anses föreligga om leasegivaren ensidigt fattar ett sådant beslut, och enligt vilka konsumenten måste teckna helförsäkring för fordonet, måste hävda rättigheter till följd av fel i godset gentemot tredje man (särskilt bilhandlaren och tillverkaren) och bär risken för förlust, skada och annan försämring, omfattas av tillämpningsområdet för Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU av den 25 oktober 2011 om konsumenträttigheter och om ändring av rådets direktiv 93/13/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG och om upphävande av rådets direktiv 85/577/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG. De är varken kreditavtal i den mening som avses i artikel 3 c i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG eller avtal om finansiella tjänster i den mening som avses i artikel 2.12 i direktiv 2011/83 och artikel 2 b i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/65/EG av den 23 september 2002 om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter och om ändring av rådets direktiv 90/619/EEG samt direktiven 97/7/EG och 98/27/EG.

2. Artikel 2.9 i direktiv 2011/83 ska tolkas så, att affärslokaler som tillhör en person som agerar i näringsidkarens namn eller för dennes räkning, enligt definitionen i artikel 2.2 i direktivet, ska anses utgöra näringsidkarens ”fasta affärslokaler”. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att bedöma huruvida förmedlaren, under de särskilda omständigheter som föreligger i målet och i enlighet med nationell rätt, agerade i näringsidkarens namn eller för dennes räkning i syfte att förhandla om eller ingå leasingavtalet som baseras på körsträcka.

3. Artikel 16.1 i direktiv 2011/83 ska tolkas så, att det undantag som föreskrivs i denna bestämmelse inte är tillämpligt på leasingavtal baserade på körsträcka avseende motorfordon.

4. Artikel 2.7 i direktiv 2011/83 ska tolkas så, att ett avtal inte kan klassificeras som ett distansavtal om en person, som agerar i näringsidkarens namn eller för dennes räkning, deltar i avtalsförhandlingarna i fysisk närvaro av konsumenten. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att bedöma huruvida förmedlaren, under de särskilda omständigheter som föreligger i målet och i enlighet med nationell rätt, agerade i näringsidkarens namn eller för dennes räkning i samband med förhandlingarna om leasingavtalet som baseras på körsträcka.

5. Artikel 10.2 p i direktiv 2008/48, jämförd med artikel 14.1 i samma direktiv, ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell bestämmelse, såsom den som är omtvistad i de nationella målen, som stadfäster en laglighetspresumtion som innebär att ett kreditavtal som innehåller en klausul som motsvarar en lagstadgad mall presumeras uppfylla de nationella lagstadgade kraven på information om ångerrätten, trots att mallen inte uppfyller kraven i artikel 10.2 p i

detta direktiv. En nationell domstol som prövar en tvist mellan enskilda är inte skyldig att, enbart med hänvisning till unionsrätten, underlåta att tillämpa sådana nationella bestämmelser, även om de strider mot artikel 10.2 p i direktiv 2008/48, utan att det påverkar rätten för en part som har lidit skada till följd av att nationell rätt inte är förenlig med unionsrätten att begära ersättning för den uppkomna skadan.

6. Artikel 14.1 andra stycket led b i direktiv 2008/48 ska tolkas så, att ångerfristen inte börjar löpa förrän konsumenten har fått den obligatoriska information som krävs enligt artikel 10.2 i nämnda direktiv på ett fullständigt och materiellt korrekt sätt, såvida inte den ofullständiga eller felaktiga information som lämnats är av sådan natur att den inte påverkar konsumentens möjlighet att bedöma vidden av sina rättigheter och skyldigheter, vilket det ankommer på den nationella domstolen att bedöma.

7. Artikel 14.1 i direktiv 2008/48 ska tolkas så, att den ångerrätt som föreskrivs i denna artikel inte längre kan utövas när kreditavtalet har genomförts fullt ut av avtalsparterna. Denna bestämmelse utgör inte hinder för att nationella domstolar, i konkreta fall präglade av särskilda omständigheter som går utöver enbart tidens gång, prövar huruvida konsumentens utövande av sin ångerrätt kan anses vara otillbörligt. För att fastställa att ett sådant missbruk föreligger i ett konkret fall ska den nationella domstolen beakta alla relevanta omständigheter, inbegripet, där så är lämpligt, händelser som inträffat efter det att avtalet frånträddes.

8. Artikel 14.1 i direktiv 2008/48 ska tolkas så, att den inte utgör hinder för en nationell bestämmelse enligt vilken, när det gäller kreditavtal som är knutna till ett köpeavtal, konsumentens anspråk mot kreditgivaren på återbetalning av gjorda avbetalningar på lånet efter att ha utövat sin ångerrätt med giltig verkan inte uppstår förrän konsumenten har återlämnat det köpta objektet till kreditgivaren eller styrkt att han eller hon har skickat tillbaka det till kreditgivaren, och en talan som konsumenten väcker om återbetalning av de gjorda avbetalningarna på lånet, efter att ha återlämnat det köpta objektet, ska avvisas om kreditgivaren inte är i dröjsmål med mottagandet av detta objekt.